

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1900.   Andra Kammaren.   N:o 18.

Onsdagen den 7 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 28 nästlidne februari.

§ 2.

Företogos val af tjugufyra valmän och sex suppleanter för utseende af dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret efter dem, som nu äro i tur att afgå, dels ock suppleanter för Riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor; Och befunnos efter omröstningarnes slut hafva blifvit utsedde till

Valmän:

herr	<i>M. Arhusiander</i>	med	189	röster
»	<i>C. I. Carlsson</i> i Norra Smedstorp	»	189	»
»	<i>R. E. L. Darin</i>	»	189	»
»	<i>J. H. G. Fredholm</i>	»	189	»
»	<i>A. Henricson</i>	»	189	»
»	<i>G. Jansson</i> i Krakerud	»	189	»
»	<i>J. P. Jansson</i> i Saxhyttan	»	189	»
»	<i>C. G. Johansson</i> i Aflösa	»	189	»
»	<i>J. Johnsson</i> i Bollnäs	»	189	»
»	<i>J. Nydal</i>	»	189	»
»	<i>O. Persson</i> i Killebäckstorp	»	189	»
»	<i>N. Svensson</i> i Olseröd	»	189	»
»	<i>N. Wallmark</i>	»	189	»
»	<i>E. Wijk</i>	»	189	»
»	<i>T. Zetterstrand</i>	»	189	»
»	<i>N. Åkesson</i>	»	189	»

	herr <i>O. Anderson</i> i Hasselbol	med 188 röster
	» <i>H. Andersson</i> i <i>Vestra Nöbbelöf</i>	» 188 »
	» <i>L. P. Mallmin</i>	» 188 »
	» <i>E. F. W. Meyer</i>	» 188 »
	» <i>P. Pehrson</i> i <i>Törneryd</i>	» 188 »
	» <i>C. Persson</i> i <i>Stallerhult</i>	» 187 »
	» <i>S. A. G. Sundberg</i>	» 101 »
och	» <i>A. L. Apelstam</i>	» 96 »

Närmast i röstetal kom herr *J. Bengtsson* i *Bjernalt* med 94 röster.

Suppleanter:

	herr <i>E. Norman</i>	med 106 röster
	» <i>L. J. Jansson</i> i <i>Djursåtra</i>	» 106 »
	» <i>G. N. T. af Callerholm</i>	» 92 »
	» <i>K. A. Staaff</i>	» 90 »
	» <i>G. Olofsson</i> i <i>Åvik</i>	» 90 »
och	» <i>O. H. Ström</i>	» 87 »

Närmast i röstetal kom herr *T. P. Gussing* med 84 röster.
 Ordningen mellan dem, som till suppleantplatser erhållit lika antal röster, bestämdes genom lottning.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag.

§ 4.

Föredrogs för hänvisning till vederbörligt utskott Kongl. Maj:ts å kammarens bord hvilande propositioner, och öfverlemnades dervid till statsutskottet nedannämnda propositioner:

angående beviljande af pension å allmänna indragningsstaten åt portvakten i utrikesministerhotellet *Anders Andersson*;

angående låneunderstöd för anläggning af jernväg från *Borås* till *Alfvesta*; och

angående öfverlåtande på *Svegs* kommun af kronans rätt till ett vid afvittringen inom *Svegs* socken åt socknemännen till kyrkostallar afsatt område.

Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan *Sverige* och *Norge*, som härefter föredrogs, hänvisades till behandling af bevillningsutskottet.

§ 5.

Föredrogs och hänvisades till kammarens tillfälliga utskott n:o 3

herr *N. Olssons* i Ättersta i gårdagens sammanträde aflemnade motion N:o 161.

§ 6.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda lagutskottets utlåtanden n:ris 21 och 22, Andra kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtanden n:ris 1 och 2 samt Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3.

§ 7.

Till afgörande förelåg till en början bevillningsutskottets betänkande n:o 10, i anledning af väckt motion om viss ändring i förordningen angående stämpelafgiften i fråga om lagfartsprotokoll och lagfartsbevis.

I en inom denna kammare afgifven motion, n:o 4, hade herr *D. Persson* i Tällberg hemställt, att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i kongl. förordningen den 2 juni 1899, angående stämpelafgiften, att i 3 § under rubriken »Bevis» på vederbörligt ställe införes följande:

*Om
ändring i för-
ordningen
angående
stämpel-
afgiften i
fråga om lag-
fartsprotokoll
och lagfarts-
bevis.*

Bevis: lagfarts-, angående fång till fast egendom, der taxeringsvärdet eller köpesumman för egendomen icke uppgår till 1,000 kronor — — — — — *fritt*,

samt i samma § under rubriken »Protokoll» på vederbörligt ställe införes följande:

Protokoll angående lågfart å fång till fast egendom, der taxeringsvärdet eller köpesumman å den egendom, hvarå lagfart sökes, icke uppgår till 1,000 kronor — — — — — *fritt*.

Utskottet hemställde emellertid,

att herr *Perssons* förevarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Vid betänkandet voro fogade reservationer

af herrar greve *H. E. G. Hamilton*, *J. A. Lundström*, *S. M. Olsson* i Sörnäs och *H. Eriksson* i Elgered, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att 3 § af gällande förordning angående stämpelafgiften skall i nedan angifna delar erhålla följande ändrade lydelse:

Bevis: lagfarts-, angående fång till fast egendom, der taxeringsvärdet eller köpesumman för den egendom, som beviset afser, icke uppgår till 1,000 kronor — — — — — *fritt*.

Protokoll angående lågfart å fång till fast egendom, der taxeringsvärdet eller köpesumman för den egendom, hvarå lagfart sökes, icke uppgår till 1,000 kronor — — — — — *fritt*.

samt af herrar *E. F. W. Meyer* och friherre *I. A. von Knorring*.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

*Om
ändring i för-
ordningen
angående
stämpel-
avgiften i
fråga om lag-
fartsprotokoll
och lagfarts-
bevis.*

(Forts.)

Herr af Callerholm: I kraft af det goda samförstånd, som alltid rådt mellan domare och allmoge i Dalarnes bygder, har motionären öfverlätit åt mig förmånsrätten att i främsta rummet säga några ord till försvar för motionen eller — hvilket här vid lag är det samma — till försvar för den af herr greve Hamilton med flera ledamöter inom utskottet afgifna reservationen.

Jag hoppas, att jag icke befinnes hafva förverkat det af motionären mig sålunda visade förtroendet, om jag från början tillkännagifver, att jag stödjer min anslutning till motionen icke hufvudsakligen på samma grunder, som i motionen och reservationen finnas anförda. Såsom en varm vän till tanken och sträfvandena att söka bereda egna hem åt mindre bemedlade, är jag naturligtvis villig att vara med om hvarje åtgärd, som, äfven blott i ringaste mån, är egenad att främja detta vackra syfte, men det, som för mig som domare på landet här vid lag är hufvudsaken, innefattas i en mellanmening i sista stycket af reservanternas yttrande, nemligen att »genom det föreslagna stadgandet likformighet i lagfartsafseende skulle vinnas mellan å ena sidan fång till fast egendom genom giftorätt och arf samt å andra sidan alla öfriga fång till fastighet». Det ligger i öppen dag, i synnerhet för den, som har att syssla med domareembete på landet, hvilken oerhörd vigt det ligger derpå, att en författning, som är afsedd att tillämpas i bredare iager på landet, är i möjligaste måtto både enkel, kortfattad och lättfattlig och dessutom, så vidt möjligt är, fri från ofta förekommande rubbningar.

Det behöfves endast en enkel jemförelse mellan författningens nuvarande affattning och reservanternas förslag för att finna, i huru hög grad det sistnämnda fyller anspråken på större enkelhet och lättfattlighet.

I fråga om rubbningar i författningen behöfver jag blott hänvisa till första sidan i utskottets betänkande, der man finner, att endast på de sista tolf åren ha ej mindre än fyra särskilda gånger förändringar vidtagits uti stämpelförfattningens lydelse i lagfartsafseende, alltså en ofta förekommande rubbning, som för dem, som skola tillämpa lagen, är långt ifrån bra, om också dessa förändringar i och för sig äro goda och lämpliga. Jag vill hoppas, att Riksdagen som en enkel konsekvens af dessa fyra föregående förändringar ville bestämma sig för att som sitt sista ord i frågan antaga äfven den nu föreslagna lindringen och sålunda låta fem vara jemnt, ty jag är förvissad derom, att någon stabilitet i förordningen i ifrågavarande hänseende vinnes icke förr, än likformighet i behandlingen af de olika lagfartsprotokollen åstadkommes.

Ja, som jurist är jag lika villig som skyldig att instämma med reservanternas i hvad de yttra i första meningen af sin reservation, der de säga, »att de skäl, som tala för nedbringandet af lagfarts-kostnaderna för fång till fastighet genom giftorätt eller arf, icke i samma mån kunna göras gällande beträffande andra fång till fast egendom»; men jag försäkrar, mine herrar, att jag som domare på

landet har funnit det vara ganska svårt att för t. ex. arbetarne på landsbygden klagöra den fina statsekonomiska finessen derutinnan, att om hans föräldrar med svett och möda lyckats förvärfva sig en liten fast egendom och han sedan ärfver denna efter dem, han för lagfart å sitt fång endast behöfver betala 3 kronor och 50 öre under det att han, om han redan under föräldrarnas lifstid för att hjälpa dem ur något trångmål eller af annan orsak vill för sina samman-sparade medel köpa fastigheten, måste vidkännas lagfartskostnader af 6 kronor förutom stämpel å köpebrevet. Jag fruktar, att denne arbetare för sig sjelf klagör situationen på det enkla sättet, att han säger: »Nådig lagman, han gör än si och än så». Men det är icke förmånligt hvarken för författningen eller för dem, som skola till-lämpa den.

*Om
ändring i för-
ordningen
angående
stämpel-
avgiften i
fråga om lag-
fartsprotokoll
och lagfarts-
beris.*

(Forts.)

Vidare ber jag att få påvisa ett fall, der en lindring i stämpel-skatten i det af reservanterna föreslagna syftet bestämdt vore en billig och rättvis åtgärd. Här har visserligen under de förutvarande för-handlingarna i frågan ställts som skilda poler mot hvarandra å ena sidan fång genom giftorätt och genom arf samt å andra sidan fång genom köp, men jag ber att få hänvisa till ett annat fång, som, skulle man nästan kunna säga, ligger så godt som midt emellan de båda nämnda slagen af fång, nemligen fång till fastighet genom testamente. Hvad är väl vanligare än att äkta makar i mindre bemedlade omständigheter af omtanke för hvarandras framtida trygghet uppgöra inbördes testamente, och att sedan vid den ena af makarnes frånfälle den hufvudsakligaste behållningen utgöres af en liten fastig-het om några hundra kronors värde, frukten af ett helt lifs arbete, sparsamhet och umbäranden. Om nu den efterlevande maken eller maken vill eller måste sälja denna lilla fastighet, så är han eller hon tvungen att först söka lagfart å densamma. Nu är förhållandet det, att just i fråga om lagfart å fång till fast egendom genom testa-mente hafva lagfartsprotokollen en viss benägenhet att sträcka ut sig på längden och gå in på andra arket; och då skulle, om jag tänker mig, att det är fråga om en liten fastighet af t. ex. 800 kronors värde, lagfartskostnaderna för den efterlevande maken eller maken komma att uppgå till öfver 10 kronor, och detta är enligt min åsigt för mycket för en lagfartssökande i sådana vilkor. Skulle det derfor kunna anses vara obilligt, om man begärde, att statsverket skulle efterskänka den del af denna utgift, som belöper på stämpeln, en del, som endast belöper sig till en summa af fyra kronor, och det allra helst om man tager i betraktande, att, ifall fastigheten i stället ärfdes af aldrig så aflägsna släktingar, dessa skulle undslippa med att betala allenast tre kronor och femtio öre. Jag kan för min del icke förstå annat än att de förutsättningar, som gjort sig gällande i fråga om befrielse från stämpel för lagfart å fång till fast egendom genom giftorätt och arf, äfven göra sig gällande, och det i lika hög grad, i fråga om befrielse från stämpel för lagfartsprotokoll och

*Om
ändring i för-
ordningen
angående
stämpel-
avgiften i
fråga om lag-
fartsprotokoll
och lagfarts-
bevis.*

(Forts.)

lagfartsbevis å fång till mindre lägenheter, som bekommas genom testamente.

Jag har försökt att göra en liten utredning, huru förhållandet skulle hafva ställt sig inom den domsaga, som jag förestår, om den i reservationen föreslagna ändringen af författningen skulle hafva egt tillämpning redan föregående år. Jag har dervid funnit, att af omkring 500 lagfarter skulle med tillämpning af nu gällande författning vid pass 360 vara belagda med stämpel för protokoll och bevis samt omkring 140 stämpelfria, deraf voro mellan 80 och 90 lagfarter å mindre köp, som delvis afsågo fastigheter med mindre än 400 kronors värde.

Skulle åter den nu föreslagna förändringen ha varit gällande, skulle vid pass ett fyratiotal fastigheter flyttats öfver från den förra till den senare kategorien; och af detta fyratiotal är det åtminstone ett tiotal, som afser lagfarter på sådana mindre testamenterade lägenheter, som jag nyss omtalade. Af öfriga lagfarter afse de allra flesta sådana lägenheter, som med allt skäl kunna ställas i paritet med dessa ifrågasatta egna hem på landet, såsom smålägenheter om några kappland jord jemte planteringsland och åbyggnader, som inköpas af en del jordbruks- och industriarbetare, mindre handtverkare eller sådana personer, och blott tre eller fyra skulle komma under den kategori, som i sista punkten af utskottets utlåtande omförmäles.

Jag skyndar mig dock att tillägga, att en Daladomsaga icke egentligen är ett rätt tillfredsställande material i förevarande hänseende, om man vill söka åstadkomma statistiska uppgifter, ty, såsom känt är, är antalet smålägenheter i förhållande till hela antalet lagfarter, till följd af den i Dalarne långt drifna jordstyckningen, relativt taget ofantligt mycket större än annorstädes i vårt land.

Jag har emellertid tänkt mig, att det skulle ställa sig så, att genom bifall till motionärens förslag om lindring i stämpelavgiften för lagfartsprotokoll och lagfartsbevis hädanefter omkring 2,000 lagfarter i hela riket skulle blifva stämpelfria. Detta skulle utgöra en summa af omkring 5,000 kronor, d. v. s. ungefär så mycket som kan tillgodogöras staten genom arfskatten på en enda större bo-uppteckning och detta ändå ej en af de allra största, under det att åt de mindre bemedlade derigenom skulle sparas frukterna af, låt oss säga, 18 à 1900 dagsverken, som sedan kunde komma verksamheten för beredande af egna hem till godo.

Det förhållande, som utskottet påpekat, att äfven de mera bemedlade skulle i någon mån få tillgodogöra sig den föreslagna nedsättningen, vill jag för min del ej tillerkänna någon större betydelse. Det är ju alltid så, att ingen lagstiftning kan blifva fullkomlig, utan att hvarje lag, som stiftas, alltid medför någon olägenhet. Jag vill tillägga, att under den utredning, som jag företog, fann jag, att några af dessa smålägenheter under 400 kronor taxeringsvärde på landet, fyra eller fem stycken, hade förvärfvats af millionbolag.

Då nu emellertid, såsom jag haft äran anföra, den föreslagna

befrielsen från stämpelafgift för lagfartsprotokoll och lagfartsbevis icke är af afsevärd betydelse för statsverkets stämpelintäkt, då deremot samma lindring är af åtminstone någon betydelse för främjande af önskemålet att bereda egna hem åt mindre bemedlade, då samma lindring är egnad att åstadkomma en betydlig förenkling och lättfattlighet äfvensom stabilitet i stämpelförordningens tillämpning samt då denna lindring slutligen är egnad att afhjelpa nu existerande ojämnheter i författningen, så vågar jag, herr talman, yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till den af grefve Hamilton med flere särskildt afgifna reservation.

Om
ändring i för-
ordningen
angående
stämpel-
afgiften i
fråga om lag-
fartsprotokoll
och lagfarts-
bevis.

(Forts.)

Häruti instämde herrar *Pantzarhielm, Styrländer, Hammarström, Ericsson* i Ahlberga och *Pettersson* i Södertelje.

Vidare yttrade:

Herr Fredholm: Herr talman! På sätt den siste talaren omförmälde, har denna fråga förekommit inom riksdagen fyra gånger under de sista åren. Man började med att yrka på stämpelfrihet i sterbhus med många delegare, när den arffallna egendomens taxeringsvärde ej uppgick till mer än 1,000 kr. Derför fans det naturligtvis tillfredsställande skäl, i synnerhet när motionen framfördes af en representant för Dalarne, der den stora styckningen af jorden gjorde denna lindring till en nödvändighet.

Vidare utsträckte man sedermera denna frihet att gälla hvarje delegare i sådant sterbhus, och derefter utsträcktes stämpelfriheten att gälla alla fång af fast egendom, vare sig genom köp, arf eller giftorätt, när egendomens värde understeg 400 kronor. Man trodde då, att man gjort, hvad som behöfdes för att afhjelpa de missförhållanden, hvilka, såsom jag nämnde, företrädesvis framstodo i Dalarne, der jordlotter, som icke betingade större värde än 6 kronor, gjordes till föremål för försäljning. För detta öfre Dalalaget, hvarest jorden ej har undergått eller der man ej velat låta den undergå skifte för att på det sättet föra egorna tillsammans, der kunde detta vara nödvändigt, och att man utsträckte denna stämpelfrihet till öfriga delar af riket, därför att man ej ville eller kunde göra någon undantagslagstiftning för Dalarne, deri synes mig ej heller ligga något ondt, så mycket mindre som man derigenom befrämjade önskemålet att skaffa egna hem åt de mest obemedlade. När man deremot nu vill utsträcka denna stämpelfrihet att omfatta äfven alla andra fång af fast egendom än dem, som ske genom arf och giftorätt, d. v. s. äfven genom köp, så tror jag, att man bör vara betänksam och fråga sig: är detta behöfligt, nödigt och gagneligt? Derom äro nu en del herrar, såsom den siste talaren, motionären och reservanterna, nog fullt öfvertygade, men jag tror, att det föreligger allt för få fakta, för att man med säkerhet skall på deras öfvertygelse kunna grunda sitt omdöme.

Om
ändring i för-
ordningen
angående
stämpel-
avgiften i
fråga om lag-
fartsprotokoll
och lagfarts-
bevis.

(Forts.)

Den likställighet i stämpelbeläggning, som skulle vara så önskvärd och som man förmenar på föreslaget sätt skola vinnas, kan jag ej fatta, att man skall ernå; ty vid arf är det ju taxeringsvärdet, som ligger till grund för, om stämpelfrihet skall ega rum eller ej, och taxeringsvärdet är ej måttstocken på arfslottens verkliga storlek i penningar. Men i fråga om köp kan det inträffa, att köpeskillingen öfverstiger taxeringsvärdet, och då skall den förra eller det verkliga värdet läggas till grund för, om stämpelfrihet skall ega rum eller ej. Då man sälunda i fråga om stämpelfriheten ena gången skall taga hänsyn till det verkliga, andra gången till det upptaxerade värdet, tror jag ej, att den så mycket eftersträfvade likställigheten kommer att vinnas, utan att det för domaren kommer att qvarstå lika stora svårigheter som nu vid behandlingen af sådana frågor.

Såsom det allra förnämsta motivet, hvarför man nu skulle befria alla köp af fastigheter med ett taxeringsvärde under 1,000 kr. från stämpel, har man anfört omsorgen om att underlätta sträfvandena för obemedlade att skaffa sig egna hem. Men, såsom jag nyss nämnde, har man ju redan gjort detta, då man fritagit all fastighet med ett taxeringsvärde under 400 kronor från stämpel. Huruvida man nu skall i någon väsentlig grad förstora denna lättnad att skaffa sig egna hem genom att fritaga fastigheter till så högt belopp som 1,000 kronor från att betala 2 kronor 50 öre i stämpel för lagfartsprotokoll och lagfartsbevis, lemnar jag derhän. Har man råd att köpa en fastighet för 1,000 kronor, torde den omständigheten, att man, för att förvärfva sig eganderätt, är skyldig att betala en stämpel af 2 kronor 50 öre, ej vara synnerligen afgörande.

Men det finnes en hel del andra personer, som det ej förefinnes någon den ringaste anledning att gynna, eftersom för dem ej ifrågakomma några ömmande omständigheter. Det är allt burget folk, som också köper fastigheter med ett taxeringsvärde af 1,000 kronor. Skulle man i lagen kunna skilja sådana personer, som för förvärfvandet af fastighet till 1,000 kr:s taxeringsvärde gå till gränsen för sin förmåga för att derigenom bereda sig egna hem, från de andra, för hvilka ingen svårighet förefinnes, ja, då vore det en annan sak, och då skulle jag ej ha något emot att göra de förra fastigheterna stämpelfria. Men det kan man ej, lika litet som man kan afgöra, huru stor del af den ena eller andra parten köper sådana egendomar.

Det saknas beklagligt nog all offentlig statistik om, huru inkomst och förmögenhet äro fördelade i vårt land. Detta, att vi ej hafva tillgång till sådana uppgifter, är en betänklig brist i vår kultur. Om huru det förhåller sig på detta område, kan man i alla fall bilda sig något slags föreställning genom att tillita den enda uppgift, som vi i det fallet ha att tillgå, nemligen den statistiska bearbetningen af 1876 års bevilling. Går man till den och söker svar på frågan, huru många egendomar finnas med ett taxeringsvärde, som understiger 1,000 kronor, skall man der finna, att på landet då

funnos öfver 81,000 sådana egendommar med ett medeltaxeringsvärde af 476 kronor, och att deras sammanlagda taxeringsvärde uppgick till öfver 38,000,000 kronor. Antalet af alla dessa små fastigheter utgjorde 23 proc. af hela antalet fastigheter på landet. Någon motsvarande uppgift för städerna förelåg ej, och jag kan således ej uppgifva antalet för hela riket, men det finnes anledning att förmoda, att hela antalet af dessa små fastigheter uppgick till ungefär 100,000 stycken. Sedermera har jordstyckningen tagit en högst betydlig utveckling. I alla municipalsamhällen och stationsområden har, på grund af den rätt till styckning af egendommar, som numera är medgifven, det på senare tider uppstått små fastigheter till ett högst betydligt antal. Man vet ej, huru stort sammanlagda antalet af sådana småfastigheter nu är, men att det är betydligt större än år 1876, då det var 100,000, är alldeles säkert.

När man rör sig med sådana siffror, kan man ej säga, att denna fråga är så ytterst obetydlig och att den gäller blott en bagatell, på sätt stämpelfrihetens förespråkare vilja göra gällande. Frågan har så pass stor betydelse, att den är förtjent af en grundligare utredning än som kommit den till del från motionärens och reservanternas sida.

Vill man för resten gynna de obemedlade klasserna, bör man göra det på annat sätt, och ej på det sättet, att man beröfvar staten en inkomst af fastigheter, som minskar statens förmåga att bereda lättnad åt de små genom att lätta den indirekta beskattning, som hårdast drabbar de obemedlade klasserna. Befrielsen från 2 kronor 50 öre i stämpelskatt för en fastighet på 1,000 kronor taxeringsvärde kan ej bereda de mindre bemedlade någon afsevärd lättnad.

På grund af hvad jag nu anfört yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Grefve Hamilton: Då jag i denna fråga är reservant, anser jag mig skyldig att yttra några ord.

Det är verkligen ej så lätt att bemöta den siste talaren, ty största delen af hvad han anförde upptogs af en redogörelse för hvad han »trodde». Han trodde, att man i detta hänseende gjort tillräckligt för de små i samhället, och han trodde, att denna lindring ej skulle bli till något gagn för dem. Det kan jag naturligtvis ej svara något alls på; men då denne ärade talare förklarade, att han gerna skulle varit med om förslaget, om han blott haft verkliga garantier för, att detsamma endast komme dem till godo, som verkligen skulle vara benägna att inköpa egna hem, och deremot ej komme millionärerna till del, så tycker jag, att han sköt öfver målet bra mycket, ty det kan han väl vara ense med mig om, att de fall, då millionärer köpa små fastigheter, äro så pass få, att man ej behöfver tänka på den saken så mycket. Det stora flertalet, som köper dylika fastigheter, är väl just dessa, som man skulle vilja hjälpa, när de söka skaffa sig egna hem; och det är ej lönt att komma och säga, att detta är

*Om
ändring i för-
ordningen
angående
stämpel-
avgiften i
fråga om lag-
fartsprotokoll
och lagfarts-
beris.*

(Forts.)

Om
ändring i för-
ordningen
angående
stämpel-
avgiften i
fråga om lag-
fartsprotokoll
och lagfarts-
bevis.

(Forts.)

en så obetydlig hjälp, ty, såsom ordspråket säger: många bäckar små göra en stor å. Man kan minsann ej vinna det målet i ett slag, och för den fattige är en liten skärf mycket mera betydande än utskottets ärade vice ordförande föreställer sig.

För öfrigt är det ganska märkvärdigt att se, huru bevillningsutskottet i fjor sökte för kammaren ådagalägga, att man ej borde gå in på detta förslag, därför att denna fråga gälde uteslutande Dalarne, men att i år deremot utskottets vice ordförande kommer och säger, att detta är en så stor fråga, enär antalet af dylika små fastigheter är så stort i hela riket, att saken kan bli af betydelse för statskassan. Detta visar att utskottet är inne på motsägelser. Hvad som här egentligen inspirerat utskottets majoritet är denna märkvärdiga konservatism, som man redan förut sett så många prof på, och vars grundregel är: gör hvad nu vill eljest, men rör för all del icke vid stämpelförordningen; den är ett heligt dokument.

Jag tillmäter visst icke denna reform synnerligt stor betydelse, men säkert är, att den är billig — så mycket mera billig, som det är alldeles obestriddigt, att Riksdagen icke i fjor fattat sitt beslut om begränsning af stämpelfriheten till fastigheter af 400 kronors värde, om icke i bevillningsutskottets betänkande förekommit en synnerligen vilseledande jämförelse, hvilken utskottet aktat sig för att i år upprepa, men som icke därför är glömd.

Jag skall be att få till alla delar instämma i den förste ärade talarens yrkande på bifall till reservationen.

Med grefve Hamilton förenade sig herrar *Olsson* i Sörnäs, *Nordin* i Hammerdal, *Hansson* i Solberga, *Norman* och *Akerlind*.

Herr Meyer: Herr talman! Efter de anföranden, som redan här hållits, kunde det vara temligen öfverflödigt, att jag yttrade mig i denna fråga; men då jag reserverat mig utan att på samma gång angifva min ståndpunkt, hoppas jag, att kammaren ursäktar, om jag söker med några ord klargöra densamma.

Förhållandet är nu det, att, såsom den siste ärade talaren framhållit, ett af de hufvudsakligaste skälen för bevillningsutskottets majoritet att icke bifalla motionen varit just den stora veneration, som bevillningsutskottet hyser för stämpelförordningen.

Bevillningsutskottets majoritet blir alltid vid dåligt humör, så snart någon söker röra vid stämpelförordningen, hvilken för denna majoritet, såsom den siste ärade talaren framhöll, tyckes vara en helig bok. För min del nödgas jag nu vidgå, att i fråga om många stämpelförordningens rubriker jag hyser ganska kätterska åsigt; men äfven om jag ej det gjorde, skulle jag för visso icke kunnat acceptera det skäl, som här af utskottets anförts till motiverande af dess afslagsyrkande — det skälet nemligen, som här framförts af utskottets vice ordförande, att man icke kan vidtaga denna skatte-lindring för de små utan att dermed gynna äfven de välburna eller

förmögna. Jag kan icke godkänna en dylik motivering, emedan jag ej vågar taga konsekvenserna af densamma. Skulle vi nemligen af detta skäl kanonisera ifrågavarande rubrik i stämpelförordningen, så befarar jag storligen, att vi skulle råka ut för ganska underliga helgon, och det kanske ännu i denna dag. Jag ber nemligen att få erinra herrarne om, att det finnes någonting, som heter tull å fläsk, andra slag. Om jag der tager bort tullen, så är det alldeles obestriddligt, att detta skulle vara en lindring för de mindre bemedlade; men jag kan ej taga bort denna tull, utan att på samma gång en lindring inträder äfven för Sveriges rikaste man — så framt han nemligen icke händelsevis lefver efter Mose lag, ty då berör frågan ju icke honom.

*Om
ändring i för-
ordningen
angående
stämpel-
avgiften i
fråga om lag-
fartsprotokoll
och lagfarts-
bevis.*

(Forts.)

Vidare har det blifvit sagdt, att den afgift, som här är fråga om att borttaga, skulle vara så synnerligen liten, att den ej är af någon betydelse. Dessa skäl har redan af en föregående talare blifvit bemött, och jag instämmer med honom.

Just genom att på flera håll skaffa, om än så obetydliga, lindringar för dessa mindre bemedlade, gör man det lättare för dem att draga sig fram — alla dessa småbelopp betyda dock något, när de adderas samman.

Jag har icke kunnat finna annat, än att de skäl, som af motionären blifvit anförda, väga vida tyngre än de, på hvilka bevillningsutskottet stödt sitt afstyrkande af motionen; och ber jag därför, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr O. Persson i Rinkaby: Efter de varmhjertade anföranden, som här afgifvits, är det för mig föga angenämt att uppträda, i synnerhet då grefve Hamilton så kraftigt betonat, att den lindring med några få kronor, som här vore i fråga, vore så synnerligen behöflig för de mindre bemedlade. Man kunde möjligen med skäl göra den frågan: hur vet herr grefven det? Hade man emellertid här blott att taga hänsyn till denna lindring för de obemedlade, skulle jag för min del vara fullt ense med såväl grefve Hamilton som den ärade talare, hvilken först yttrade sig i frågan; men det synes mig egendomligt, att dessa båda jurister och framstående embetsmän lägga så mycken vikt vid denna känslans synpunkt å saken, att de kunna sägas förbise hvad den här föreslagna ändringen skulle innebära. Jag har här i min hand ett bref från en mycket högt aktad landtdomare, som i denna fråga yttrar sig sålunda: »den ifrågasatta ändringen synes för öfrigt desto mera betänklig, som ifrågavarande lagrum blifvit, antagligen genom något förbiseende, mindre lyckligt redigeradt. Det heter nu, att lagfartsbevis och lagfartsprotokoll skola vid annat fång än arf och giftorätt vara fria från stämpel, der taxeringsvärdet eller köpesumman för egendomen icke uppgår till 400 kronor. Om sålunda t. ex. en fastighet är taxerad till 350 kronor, men säljes för 2,000 kronor, skola förenämnda bevis och protokoll enligt ordalagen vara fria från stämpel, hvilket dock tydligen icke varit lagstiftarens

*Om
ändring i för-
ordningen
angående
stämpel-
afgiften i
fråga om lag-
fartsprotokoll
och lagfarts-
bevis.*

(Forts.)

mening. Denna oegentlighet, som fått kvarstå i reservanternas förslag, blefve emellertid genom summans höjning än mer betänkelig».

Det är, som sagdt, en mycket aktad landtdomare, som skrifvit detta efter öfverläggning med sina kolleger derom, huru lagen rätteligen skall tolkas i fråga om denna afsedda lindring. Nu händer det ju ganska ofta, att en fastighet säljes i flera olika delar; och det kan ofta nog hända, att vid en egendom, som i sin helhet är värd många tusen kronor, försäljningen sker i så små stycken, att de ej betinga 1,000 kronor. För öfrigt händer det ju mycket ofta, att köpesumman icke ställes i det förhållande till taxeringsvärdet, som den verkligen betingar; utan att, sedan handpenning guldits, köpesumman skrifves så, att man skall få så låg stämpelskatt som möjligt; och jag förmodar, att detta än oftare skulle inträffa, om den stämpelfria maximisumman höjdes, icke blott från de mindre bemedlades, utan äfven från de bemedlades sida.

Jag är fullt öfvertygad om, att just i detta hänseende den föreslagna ändringen skulle verka menligt. Hvad som bestämmer min ståndpunkt till frågan är således icke den fara för statskassan, som skulle ligga i den föreslagna befrielsen, utan den omständigheten, att jag anser den af reservanterna föreslagna redigeringen af lagen mindre lycklig; och detta vore ju ej det första exemplet på, att, när kammaren frångått utskottets förslag och antagit en motionärs förslag, följden blifvit en misslyckad lagtext, som icke kan få afsedd tillämpning.

Det är hufvudsakligen af detta skäl, som jag, herr talman, ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Grefve Hamilton: Ja, herr talman; jag vet icke, om herrarne lyckades följa med den siste ärade talaren; men om ni det gjorde, hoppas jag, att ni observerade, att hans egentliga anmärkning rörde icke någon oformlighet i sjelfva reservationen, utan allenast den omständigheten, att reservanterna accepterat den nuvarande lagtexten oförändrad. Detta har skett helt enkelt därför, att vi icke ansett det finnas något behof af att ändra denna lagtext, hvilken aldrig, så vidt jag har mig bekant, gifvit anledning till något missförstånd. Det är mycket sant, att författningen uttrycker sig temligen kort, när den säger: »annat fång, der taxeringsvärdet eller köpesumman för egendomen icke uppgår till 400 kronor»; men jag är alldeles öfvertygad om, att hvarken en aktad landtdomare eller någon annan skall falla på den tanken att tolka denna bestämmelse så, att, om köpesumman för en fastighet är 10,000 kronor, men taxeringsvärdet understiger 1,000 kronor, stämpelfrihet skulle ega rum. Jag är öfvertygad om, att en sådan tolkning icke kan komma i fråga och har aldrig hört något exempel derpå. I alla händelser lär detta icke kunna utgöra något skäl att afslå reservationen.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman, mina herrar! Af

*Om
ändring i för-
ordningen
angående
stämpel-
afgiften i
fråga om lag-
fartsprotokoll
och lagfarts-
bevis.*

(Forts.)

bevillningsutskottets förevarande betänkande finner jag, att jag icke skulle hafva tillräckligt motiverat mitt förslag; och jag är villig att erkänna, att så är förhållandet. Orsaken till denna knapphändiga motivering är dock icke att söka i brist på bevismateriel, utan helt enkelt deri, att jag trott det vara nog att i min motion citera, hvad bevillningsutskottet i dess betänkande vid 1898 års riksdag uttalade rörande en af mig väckt motion i ungefär samma riktning som den här förevarande. Utskottet sade då, att utskottet ansåge lagfartsprotokoll äfven vid annat fång än giftorätt eller arf böra vara stämpelfritt, då taxeringsvärdet eller köpesumman ej vore högre än det belopp, intill hvilket enligt nu gällande stämpelförordning frihet från stämpel egde rum för bröstarfvinges arfslott; och det är just, hvad jag nu begärt. Men hvad jag efter 1898 års bevillningsutskott i min motion anfört har årets bevillningsutskott icke behagat i sitt betänkande referera. Hade bevillningsutskottet refererat detta, så vågar jag tro, att utskottet skulle hafva haft något svårt för att, såsom här skett, säga, att de af motionären anförda skälen ej äro så synnerligen vägande. Ja, jag ber om ursäkt, men jag måste säga, att jag ej heller funnit utskottets skäl vara så synnerligen vägande. Det enda skäl, jag kan upptäcka för utskottets hemställan, är det, att den af mig föreslagna lindringen i stämpelskatten möjligen skulle komma äfven mera bemedlade till godo. Ja, detta kan visserligen vara sant, men det är dock ytterst sällan, som förmögnare personer köpa fastigheter till värde af mindre än 1,000 kronor; och den förste ärade talaren lemnade derom en ganska belysande redogörelse. För öfrigt tror jag det vara en fullkomligt oriktig slutledning att afslå en skattelindring åt de mindre bemedlade af den anledning, att lindringen kan komma äfven en eller annan mera förmögen person till godo. De, som väl i detta afseende minst borde gynnas, äro aktiebolagen, men dervid är dock att märka, att aktiebolagen ytterst sällan köpa så små fastigheter. Dessutom är det ju för oss alla bekant, att dessa bolag så noga räkna med alla med ett köp förenade utgifter, att det utan tvifvel blir säljaren, som får sitta emellan. Dertill kommer än vidare, att aktiebolagen äro skyldiga att erlægga dubbel stämpel å fångeshandling, då densamma för lagfart företes.

Jag ber att i detta sammanhang få erinra derom, att äfven om mitt förslag skulle vinna framgång, så blefve fångeshandlingen derigenom alldeles icke fri från stämpel, utan måste fortfarande stämpelbeläggas med minst 60 öre för hvarje hundra kronor af köpesumman eller fastighetens taxeringsvärde, så snart denna handling företes för vinnande af lagfart.

Vid ett köp t. ex., der fastighetsvärdet eller köpesumman går upp till 900 kronor, får sålunda köparen i alla fall betala 5 kronor 40 öre i stämpel, så att någon absolut befrielse från stämpelafgift skulle visst icke blifva följden, om mitt förslag ginge igenom.

Nu kan man visserligen säga, att den af mig föreslagna ändringen är så obetydlig, att den för den skull icke skulle förtjena afseende.

*Om
ändring i för-
ordningen
angående
stämpel-
avgiften i
fråga om lag-
fartsprotokoll
och lagfarts-
bevis.
(Forts.)*

Ja, den invändningen är redan bemött af ett par talare. Och herr Fredholm tycktes visst finna den föreliggande frågan så omfattande och stor, att han för den skull icke vågade sig på densamma. Då den ene således anser den för liten och den andre för stor, förefaller det mig, som om jag skulle ha hittat på en medelväg, hvarför jag tror, att i detta afseende icke föreligger något skäl till afslag.

Hvad beträffar den ort, jag har äran att representera, har den lilla skattelindring, som jag med min motion åsyftat, stor betydelse icke allenast för dem, som vilja förvärfva egna hem, utan i än högre grad för dem, som vilja behålla sina egna hem. Ty i Dalarne har under lång tid en så förderfbringande egostyckning egt rum, att det der är omöjligt att drifva ett rationelt jordbruk under för handen varande jordindelning, utan man måste köpa af och sälja till hvarandra, för att, så vidt möjligt, få de små spridda egendomslotterna i ett sammanhang. Det är der alls icke ovanligt, att en liten hemmansägare, som kan föda en 4 å 5 kor, har 10, ja, till och med 15 särskilda lagfarter å sin hemmansdel. Under sådana förhållanden kunna herrarne förstå, att ifrågavarande reform kan få ganska stor betydelse.

Och då detta mitt förslag icke afser någon speciallagstiftning för Dalarne, utan en förändring, som skall gälla hela landet och komma alla orter till godo, der förhållandena äro sådana, att förändringen kan vinna tillämpning, tycker jag för min del, att man också gerna skulle kunna vara med om detta förslag och unna särskildt Dalarne, som kanske har största nyttan deraf, att få denna förmån.

Hvad angår den anmärkning, som af herr Persson i Rinkaby framställdes, kan jag icke finna, att den högt ärade landtdomare, som skrifvit till honom, gjort någon ny upptäckt, då han påpekade, att stämpelförordningen hade den angifna formuleringen. Ja, denna har den haft förut, och det är blott en afskrift af stämpelförordningen, som min motion innehåller; det är endast siffran, som är förändrad. Någon tvetydighet kan således icke föreligga. Och då herr Persson i Rinkaby icke hade något annat att erinra mot mitt förslag än den antydda tvetydigheten, hoppas jag äfven på hans medverkan till förslagets framgång.

På grund af hvad jag nu anført, ber jag, herr talman, att få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Herr Bromée i Billsta: Herr talman, mina herrar! Såsom synes af anteckningen å betänkandet, har jag inom utskottet icke deltagit i behandlingen af detta ärende. Men då jag icke kunnat annat än gilla motionärens framställning, har jag härmed velat uttala denna min mening. Det synes mig nemligen, som om likformighet i lagfartshänseende hvad beträffar å ena sidan fång till fast egendom genom giftorätt och arf samt å andra sidan alla öfriga fång genom köp, gåfva, testamente eller byte vore att föredraga. En lättnad i kostnaden för lagfart för skuldsatta eller mindre bemedlade, om än blott

med några kronor, måste ju för öfrigt medgifvas ha sin stora betydelse.

Då nu många talare uttalat samma mening, som jag haft med afseende på utskottets förslag, skall jag, herr talman, icke uppehålla tiden längre, utan be att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Herr Ericsson i Ofvanmyra: Herr talman! Jag vill med tacksamhet erkänna, att genom de beslut, Riksdagen fattade 1898 och 1899 i vissa fall, för lagfartsprotokoll beträffande stämpelfrihet och lagfartsbevis, en afsevärd lättnad i lagfartskostnader bereddtes oss der uppe i Dalarne. Men likväl är det klart, att ett bifall till motionen skulle i än större omfattning bidra till att underlätta de köp och byten af jordlotter, som der i så hög grad årligen försiggå. Derfor är jag äfven lifligt intresserad för ett bifall till reservanternas förslag. Nu har visserligen en talare på stockholmsbanken, som yrkat afslag å motionen, sagt, att man skulle hjälpa jordbrukarne på något annat sätt. Ja, vi hörde honom för några dagar sedan lifligt hänvisa till ett sätt att hjälpa jordbrukarne. Han ville då skicka dem ned till Danmark. Jag skall säga honom, att vi i Dalarne gerna stanna hemma från den resan, men att vi i stället önska *den* lindring i våra utgifter, som kan komma oss till del, i fall Riksdagen bifaller föreliggande motion.

Jag anhåller alltså om bifall till reservationen.

Herr Styrlander: Herr talman! Ett skäl, som enligt min åsigt ytterligare talar för bifall till reservationen, är det, att, såsom vi veta, enligt förordningen om hemmansklyfning, egostyckning och jordafsöndring, lagfart icke får beviljas å en afsöndring, förrän Konungens befallningshafvande fastställt densamma. Denna bestämmelse förorsakar den, som köper en sådan afsöndring, ganska afsevärda utgifter. Innan Konungens befallningshafvande godkänner en sådan afsöndring, måste företes bevis från landtmätare om åtskilliga förhållanden; och dessa bevis gå vanligen till 12 å 15 kronor. Dertill kommer i allmänhet vidare arfvode åt den, som har hand om saken hos Konungens befallningshafvande, eller kommissionären. Och dessa kostnader torde tillsammans med stämpelafgiften i fråga om lagfartsbevis och protokoll uppgå i regel till bortåt 20 kronor. Denna omständighet föranledde också, såsom vi erinra oss, när denna lag antogs, förre vice talmannen A. P. Danielson att med mycken skärpa opponera sig deremot. Ty han ansåg, att derigenom de små lägenhetsinnehafvarne skulle komma att betungas af mycket stora utgifter. Detta förhållande synes mig vara ett ytterligare skäl, hvarför man bör vara med om en nedsättning eller lindring i det afseende, motionären här föreslagit.

I öfrigt vill jag säga, att det icke allenast är Dalarne, som beröres af denna fråga, utan man kan påstå, att det också är hela

Om
ändring i för-
ordningen
angående
stämpel-
afgiften i
fråga om lag-
fartsprotokoll
och lagfarts-
bevis.

(Forts.)

Om
ändring i för-
ordningen
angående
stämpel-
avgiften i
fråga om lag-
fartsprotokoll
och lagfarts-
bevis.

(Forts.)

Norrland. Ty vi ha vid åtskilliga tillfällen känt der uppe, då det gäلت små afsöndringar, att det skulle vara särdeles förmånligt, om vi kunde slippa ifrån den stämpelavgift, som här är i fråga.

Då vi ju för öfrigt alla torde vara lifligt intresserade af möjligheten att förverkliga uppkomsten af egna hem i Norrland, af Norrlands kolonisering, tycker jag alla skäl tala för att på alla områden söka göra det så lätt som möjligt att förvärfva sådana hem.

Jag har förut instämt med den förste talaren och ber således att få yrka bifall till reservationen.

Herr *Jansson* i Krakerud instämde häruti.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner, dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag derå och bifall i stället till den af grefve Hamilton m. fl. afgifna reservationen, och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i förevarande utlåtande n:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å nämnda hemställan bifallit den af grefve Hamilton m. fl. afgifna, utskottets betänkande vidfogade reservation.

Omröstningen visade 65 ja, men 134 nej; och hade kammaren alltså fattat beslut i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 8.

Angående
ändring i
stämpelför-
ordningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.

Vidare föredrogs bevillningsutskottets betänkande n:o 11, i anledning af väckta motioner om vissa ändringar i stämpelförordningen i fråga om s. k. fromma stiftelser.

I motioner, väckta dels inom Första Kammaren, n:o 22, af herr *S. Wieselgren*, dels ock inom Andra Kammaren af herr *C. Lindhagen*, n:o 105, hade föreslagits af herr *Wieselgren*:

»det Riksdagen måtte besluta, att från den stämpelavgift, som under Art. II, § 8, A af kongl. förordningen den 2 juni 1899 åsattes

genom testamenten, gåfvobref eller andra afhandlingar donerade medel, skola vara befriade: akademier och undervisningsverk, anstalter för fattigvård och sjukvård, pensionsinrättningar och fromma stiftelser»; samt af herr *Lindhagen*:

*Angående
ändring i
stämpelför-
ordningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.
(Forts.)*

»att Riksdagen ville besluta följande ändringar i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 angående stämpelafgiften, nemligen:

1:o att kyrka, akademi, vetenskapligt samfund, allmän skola eller annat undervisningsverk, stipendiefond, pensionsanstalt, sjuk- eller fattigvårdsinrättning eller annan from stiftelse *dels* antingen befrias från den stämpelafgift, som nu vid boupptecknings inregistrering skall erläggas för all till sådan stiftelse testamenterad egendom, eller åtminstone i afseende å stämpelafgiftens belopp jemställas med bröstarfvingar och deras vederlikar, *dels* förklaras vid lagfart skola förse gåfvoafhandling om fast egendom med stämpel till allenast 60 öre för hvarje fulla 100 kronor af egendomens värde;

2:o att föreskriften, det afhandling om gåfva af lös egendom skall vid utgifvandet förses med viss stämpel, antingen helt upphäves eller åtminstone ej vinner tillämpning vid gåfvor till ofvan angifna stiftelser».

Utskottet hemställde emellertid:

1:o) att herr *Wieselgrens* motion icke måtte af Riksdagen bifallas; samt

2:o) att herr *Lindhagens* motion icke heller måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vid betänkandet voro fogade reservationer:

af herr af *Burén*;

af grefve *H. E. G. Hamilton*, som ansett, att utskottet bort hemställa,

att Riksdagen måtte besluta, att II Art. 8 § A) i gällande stämpelförordning skall i nedannämnda delar erhålla följande ändrade lydelse:

»*Bouppteckning* skall — — — — — bevakats.

Stämpelafgiften utgör:

1) för andel, som på grund af arf eller testamente tillkommer bröstarfvinge eller på grund af testamente efterlevande make eller bröstarfvinges afkomling, *äfvensom för andel, som på grund af testamente tillkommer kyrka, akademi, undervisningsverk, pensions-, fattigvårds- eller allmän sjukvårdsinrättning eller annan from stiftelse: 50 öre för hvarje — — — — — derutöfver.»*

»*Gåfva af fast egendom:*

afhandling — — — — — belopp:

då egendomen gifvits till skyldeman i rätt nedstigande led eller ock till kyrka, akademi, undervisningsverk, pensions-, fattigvårds- eller allmän sjukvårdsinrättning eller annan from stiftelse: 60 öre för hvarje fulla 100 kronor af egendomens värde; samt — — — värde.»

Angående
ändring i
stämpelför-
ordningen i
fråga om s. k.
då egendomen
gifvits till
kyrka, akademi,
undervisnings-
verk, pensions-
-, fattigvårds-
eller allmän
sjukvårdsinrätt-
ning eller annan
stiftelse.
(Forts.)

»Gåfva af lös egendom:

afhandling — — — — — värde;
dock är afhandling om gåfva af lös egendom fri från stämpel,
då egendomen gifvits till kyrka, akademi, undervisningsverk, pen-
sions-, fattigvårds- eller allmän sjukvårdsinrättning eller annan
from stiftelse.»;

af herrar J. H. G. Fredholm och friherre I. A. von Knorring,
hvilka ansett, att utskottet i anledning af de väckta motionerna
bort hemställa,

att Riksdagen måtte besluta, att II Art. 8 § A) i gällande
stämpelförordning skall i nedannämnda delar erhålla följande ändrade
lydelse:

»Bouppteckning skall — — — — —
— — — — — bevakats.

Stämpelafgiften utgör:

1) för andel, som på grund af arf eller testamente tillkommer bröst-
arfvinge eller på grund af testamente efterlevande make eller bröst-
arfvinges afkomling, äfvensom för andel, som på grund af testa-
mente tillkommer kyrka, akademi, statens undervisningsverk, pen-
sions-, fattigvårds- eller allmän sjukvårdsinrättning eller annan
from stiftelse: 50 öre för hvarje — — — — — derutöfver.»

»Gåfva af fast egendom:

afhandling — — — — — belopp:

då egendomen gifvits till skyldeman i rätt nedstigande led eller
ock till kyrka, akademi, statens undervisningsverk, pensions-, fattig-
vårds- eller allmän sjukvårdsinrättning eller annan from stiftelse:
60 öre för hvarje fulla 100 kronor af egendomens värde; samt —
— — — värde.»

»Gåfva af lös egendom:

afhandling — — — belopp:

då egendomen gifvits till skyldeman i rätt nedstigande led eller
ock till kyrka, akademi, statens undervisningsverk, pensions-, fattig-
vårds- eller allmän sjukvårdsinrättning eller annan from stiftelse:
60 öre för hvarje fulla 100 kronor af egendomens värde; samt —
— — — värde.»;

samt af herrar F. A. Lundström, E. F. W. Meyer och H.
Eriksson i Elgered.

Sedan herr talmannen låtit uppläsa utskottets under punkten I
gjorda hemställan, anförde

Herr Ernst Carlson: Herr grefve och talman, mina herrar!
Jag hade väntat, att någon annan skulle hafva öppnat debatten i
denna fråga. Men då så icke skett, vill jag med några ord vända
mig mot det slut, hvartill bevillningsutskottet kommit. Vi hafva
nemligen inom det samhälle, jag har äran representera, haft åtskillig

erfarenhet af de menliga verkningarna af vissa stadganden, som af utskottet i dess betänkande energiskt försvaras.

I likhet med bevillningsutskottet finner visserligen äfven jag, att den grundsats om progressiv beskattning å arf, testamente och gåfva, som finnes nedlagd uti 1894 års stämpelförordning, är riktig och i många afseenden lämplig. Denna skatt kan sägas vara progressiv icke allenast i det afseendet, att den hårdare drabbar den större förmögenheten, hvilken ju har större kraft att bära den, utan äfven derutinnan, att afgiften växer, allt eftersom arftagaren står i aflägsnare skyldskap till arflåtaren; så betala t. ex. bröstarfvingar den minsta afgiften, fjermare skydde en något större och oskydde den största afgiften i stämpel. I full öfverensstämmelse med denna grundsats hafva sådana allmännyttiga inrättningar, som man plägar kalla »fromma stiftelser», blifvit insatta i samma kategori — den minst fördelaktiga — som de oskydde. Från principiell synpunkt är häremot ingenting att invända; ty gifvet är, att dessa inrättningar icke genom något slags blodsband kunna sägas vara förbundna med testator. Detta är således alldeles riktigt ur den stränga konsekvensens synpunkt.

Men, mina herrar, ingen regel utan undantag! I denna relativiteternas värld är det farligt att rida en princip för hårdt; man råkar då lätt ut för motsägelser. Hvad som är alldeles rätt i princip kan ofta i tillämpningen te sig mindre riktigt, om man icke tager hänsyn till särskilda förhållanden.

Principen om progressiv beskattning af fång genom testamente och gåfva mötes i tillämpningen af en annan princip, som af ålder omfattats af svenska staten, den nemligen, att man bör söka omhulda s. k. fromma stiftelser, d. v. s. allmänna inrättningar för främjande af undervisning, sjukvård, fattigvård, pensionsväsende och andra humanitära syften. Det bör ligga i statens intresse att på allt sätt tillgodose sådana anstalter, enär de arbeta för det allmänna bästa och för ändamål, som eljest på annat sätt, direkt eller indirekt, måste fyllas af staten. Det är staten fullt värdigt att genom särskilda förmåner söka uppmuntra enskilde gifvares frikostighet mot dylika anstalter. Dessa äro äfven genom bevillningsförordningen befriade från bevillning af inkomst och fastighet. Och i den äldre stämpelförordningen voro gåfvohandlingar och testamenten till stiftelsers förmån belagda med vida mindre afgifter än nu.

Erfarenheten har också visat, att åtskilliga olägenheter uppstått genom den ändring, som infördes genom 1894 års stämpelförordning beträffande fromma stiftelser, då dessa nedflyttades i den minst gynnade kategorien. Jag fäster mig dervid mindre vid den omständigheten, som starkt framhållits af motionärerna, att det till en stiftelse donerade kapitalet ofta nog måste vidkännas en betydlig afbränning genom stämpelafgiften, hvilket ju innebär en minskning i stiftelsens förmögenhet och derpå grundade verksamhet. Jag finner vida betänkligare, att nu gällande bestämmelser ofta nog verka der-

*Angående
ändring i
stämpelför-
ordningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.
(Forts.)*

*Angående
ändring i
stämpelför-
ordningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.
(Forts.)*

hän, att donationer — och stora sådana —, som eljest skulle tillfallit vissa stiftelser, helt enkelt uteblifvit, därför att donator icke velat underkasta sig en kontribution till staten, som han finner öfverflödigt eller förhatlig. Detta kunna herrarne finna klandervärdt; men då här är fråga om en frivillig gåfva, så har naturligtvis donator full rätt att draga sin hand tillbaka, i händelse han så finner för godt och i stället vill använda medlen för enskildt ändamål. En annan konsekvens af stämpelförordningens nuvarande bestämmelser har blifvit den, att en gifvare kringgått förordningen på det sätt, att han gifvit med varm hand utan att upprätta afhandling i laga form, och derigenom undandragit sig stämpelafgiften.

I båda dessa fall blifva naturligen icke allenast ifrågavarande allmännyttiga inrättningar, utan också staten lidande. I förra fallet, då gåfvan alldeles uteblifvit, får en dylik inrättning mindre kapital att förfoga öfver, hvadan staten på ett eller annat sätt måste supplera stiftelsens sålunda minskade verksamhetsförmåga, och i senare fallet, då man kringgått lagen, och staten sålunda blir lurad på stämpelafgiften, är tydligt, att ett åsidosättande af laga former icke kan vara öfverensstämmande med god ordning. Så bör man icke lagstifta.

Motionärerna, herr Wieselgren i Första och herr Lindhagen i Andra Kammaren, ha nu sökt vinna rättelse i dessa missförhållanden genom att begära dels borttagande och dels nedsättning af här ifrågavarande stämpelafgifter.

Utskottets majoritet har icke i något afseende ansett sig kunna gå motionärerna till mötes, utan tvärtom, strängt fasthållande vid principen om den progressiva arfsskatten och stiftelsernas inrange-
rande i de oskyldes kategori, helt och hållet afstyrkt motionerna. Men det har inom utskottet funnits flere reservanter, som behjertat den humanitära sidan af saken och som på skäl, liknande dem jag nyss haft äran andraga, velat gå motionärerna till mötes så till vida, att de föreslå, att åt fromma stiftelser skulle i afseende å stämpelbeskattning af testamenten och gåfvohandlingar samt i lagfartshänseende medgifvas en ställning, likartad med den sådana stiftelser hade, innan 1894 års förordning trädde i kraft.

De två betänkandet åtföljande reservationer, som äro afgifna af ledamöter från denna kammare, den ena af grefve Hamilton, den andra af herr Fredholm och friherre von Knorring, äro i det hela byggda på samma princip. Men grefve Hamiltons reservation är något mera välvillig gent emot här ifrågavarande allmänna inrättningar, dels derutinnan att stämpelbeläggning å afhandlingar om gåfva enligt detta förslag skulle alldeles bortfalla — hvilket är en särdeles värdefull omständighet — och dels derutinnan, att enskilda och offentliga undervisningsverk enligt samma förslag skulle blifva likställda i fråga om stämpelafgifter. Detta är äfven en bestämmelse af vigt, enär det understundom kan vara ganska svårt att i afseende å dylika inrättningars natur afgöra, om de äro att räkna såsom

offentliga eller enskilda. Likställandet dem emellan är vidare rättvist ur den synpunkten, att de enskilda inrättningarna vanligen fylla samma ändamål som de offentliga och dervid icke orsaka någon kostnad för staten, som i fråga om de offentliga får vidkännas ofta betydande utgifter för deras administration.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, skall jag, herr talman, tillåta mig att yrka bifall — väl icke till någondera motionen, det vore kanske att gå för långt — men till grefve Hamiltons reservation, som endast afser att återställa förhållandena på samma fot som före år 1894. Jag gör detta så mycket hellre, som erfarenheten — det ha vi haft många exempel på inom det samhälle jag tillhör — under de gångna fem åren tydligen visat, att ett alltför strängt fasthållande vid den nya stämpelförordningens bestämmelser i afseende å gåfva och testamente medfört skadliga konsekvenser. Jag gör det också därför, att jag tror, att det är staten värdigt och med dess sanna fördel öfverensstämmande att icke lägga hämsko på, utan fast mera på allt sätt söka uppmuntra den ädla samhällsanda, som tager sig uttryck i gåfvor och testamenten för allmännyttiga ändamål.

Angående
ändring i
stämpelför-
ordningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.

(Forts.)

Häruti instämde herr *Haxén*.

Vidare yttrade:

Herr Eriksson i Elgered: Herr talman, mina herrar! Jag har begärt ordet endast för att för kammaren tillkännagifva, i hvilket afseende jag reserverat mig mot utskottets hemställan. Med grefve Hamilton och herr Fredholm är jag *ense* derom, att fromma stiftelser böra med hänsyn till stämpelafgiftens belopp förflyttas till 1:sta punkten af II Art. 8 § mom. A i gällande stämpelförordning, eller så, att de blifva likställda med bröstarfvingar och efterlevande make, men jag *skiljer* mig likväl från dessa båda herrar i så måtto, att jag för min del hyser den uppfattningen, att de, likasom ock motionären, kommit derhän, att, då det gäller hvilka kategorier, de fromma stiftelserna skulle omfatta, dessa kategorier komma att sträcka sig temligen vidt omkring. Jag tror nemligen, att om man alldeles konsekvent skulle genomföra deras reservation, skulle följden deraf blifva, att staten komme att mista ett ganska betydande belopp af arfsskatten. Då för öfrigt genom den nuvarande stämpelförordningen införts en riktig princip, bör man vara försigtig med hvarje ändring af förordningen.

Funnes emellertid ingen möjlighet att göra undantag med afseende å de kategorier, som omfattades af fromma stiftelser, vore jag färdig att sluta mig till utskottets hemställan, men vill jag gent emot sista punkten af utskottets motivering framhålla, att jag tror, att det mycket väl går för sig att begränsa kategorierna och nämna allt hvad som hör till de fromma stiftelserna. I motsatt fall är det

Angående
ändring i
stämpelför-
ordningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.
(Forts.)

min åsigt, att man skulle genom den åsyftade lagändringen förhindra frågans rätta lösning.

Då emellertid hvarken utskottet eller reservanterna gjort något i det af mig antydda afseendet samt på grund af hvad jag jemväl i öfrigt anfört, har jag icke kunnat biträda någonderas förslag, och har följaktligen, herr talman, icke något yrkande att göra.

Grefve Hamilton: Herr talman! Jag skall tillåta mig hemställa, att utskottets betänkande måtte föredragas i sin helhet, d. v. s. båda punkterna af dess hemställan.

Det är visserligen sant, att de båda motionärerna hafva olika förslag, men motiveringen är densamma, och reservationerna röra sig om båda motionerna.

Jag skall alltså tillåta mig, herr talman, att hemställa, att äfven andra punkten måtte samtidigt föredragas.

Sedan kammaren bifallit hvad grefve Hamilton sålunda hemställt, lät herr talmannen uppläsa utskottets under *punkten 2* gjorda hemställan, hvarefter ordet på begäran lemnades till:

Herr Jansson i Krakerud, som anförde: Herr talman! Ehuru jag icke varit närvarande vid den slutliga behandlingen af denna fråga inom utskottet, skall jag dock be att här få yttra några ord. Först vill jag då tillkännagifva, att om jag hade varit närvarande i utskottet vid frågans slutliga behandling, skulle jag hafva förenat mig i det slut, hvartill utskottet kommit.

Jag kan icke finna, att det är ovärdigt af staten att taga ut en skatt utaf det samlade kapitalet. Det händer allt ibland, för att icke säga ofta, att staten går miste om den skatt, som staten borde hafva af en kapitalist under hans lifstid; och det kan därför icke vara för mycket, att staten vid dödsfallet får den skatt, som staten bör hafva. Jag anser således, att vare sig en kapitalist donerar sin förmögenhet eller icke, bör staten hafva rätt att vid hans dödsfall inträda och taga ut skatt, såväl då förmögenheten tillfaller stiftelser af nu ifrågakvarande beskaffenhet som då den tillfaller arvingar eller andra oskylda.

Nu har visserligen anförts, att det vore staten värdigt att understödja donationer till dessa fromma stiftelser. Ja, det är sant; och jag anser också, att detta är värdigt för staten. Men ett anspråk i dylikt hänseende både kan och bör dock i någon mån begränsas. Ty dessa fromma stiftelser äro för all framtid befriade från skatt. Den enda, som de erlægga, är den stämpel, som pålägges det kapital, de erhålla gratis. Man torde också kunna vara öfverens derom, att de fromma stiftelser, som få en donation, äro mycket bättre lottade än de stiftelser, som ingen donation få. Jag kan därför icke förstå annat, än att de stiftelser, som erhållit en donation och betalt stämpelavgift för densamma, i alla fall hafva stora fördelar gent emot de

stiftelser, som *icke* erhålla någon donation. Enligt min mening finnes det alltså icke något giltigt skäl att framför andra befria dylika stiftelser från erläggande till staten af stämpelskatt.

Härtill kommer för öfrigt den omständigheten, att det verkligen är svårt, och jag tror nästan, att ingen kan säga, *hvilka* stiftelser, som äro »*fromma*» och som egentligen böra vara befriade från stämpelskatt. Om man skulle gå med på reservanternas förslag, skulle följden därför blifva den, att så godt som *alla* stiftelser blefve befriade från dylik skatt.

Jag skall taga mig friheten att angående en donation läsa upp några rader, som jag för ett par dagar sedan läste i en stockholms-tidning. Sedan kunna herrarne sjelfve döma, huruvida dylika stiftelser anse med sin fördel förenligt att betala stämpel eller icke. I den nämnda stockholms-tidningen står följande uppsats, som jag klippt ur:

»Det allmännas rätt före den enskildes behof. Aflidna fru Maria Ulrika Sjöberg hade testamenterat 10 tusen kr. till Stockholms fattigvårdsnämnd, för att räntan skulle tillfalla medellösa sjuka inom Storkyrkoförsamlingen.

Fru Sjöberg efterlemnade emellertid fattiga syskon, som »enligt naturens ordning» ansågo sig mer arfsberättigade än Storkyrkans fattiga, och därför ingingo de till stadsfullmäktige med en ödmjuk supplication, att kommunen ville afstå från arvet till deras förmån.

Sedan fattigvårdsnämnden bestridt de fattiga släktningarnes supplication, afslogs densamma af stadsfullmäktige».

Här hade det varit ett tillfälle för Stockholms stadsfullmäktige att göra en mycket god gerning genom att afstå donationen och låta de fattige arftagarne få sin del, hvilken de enligt naturens ordning bort hafva. Då hade fattigvårdsnämnden blifvit befriad från att lemna någon stämpelskatt. Men fattigvårdsnämnden bestred dock släktningarnes bön. Man kan således, som jag nyss sade, i hvarje fall finna, hurusom den, som fått en donation och måst betala stämpelskatt å densamma, dock har större fördel än den, som ingen donation fått. Om nu, i det fall jag nämnde, dessa fattiga släktningar fått detta arf, hade de å sin sida icke alls tvekat att betala stämpelskatt, utan hade tvärtom känt sig tacksamma.

Jag kan vid sådant förhållande icke förstå, hvarför en stiftelse, om den också kallas from, skall anses vara berättigad att blifva fri från såväl stämpelskatt som annan skatt för all framtid. Och tror jag således, att det icke kan betraktas såsom obarmhertigt af staten att taga ut den skatt, som den rätteligen bör hafva.

Med anledning af hvad jag sålunda anfört ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Lindhagen: Uti nu gällande bevillningsförordning finnes stadgadt, på sätt det varit under långliga tider, att från bevillning till statsverket äro fritagna kyrkor, akademier, vetenskapliga samfund, allmänna undervisningsverk, stipendiefonder, pensionsanstalter, sjuk-

*Angående
ändring i
stämpelför-
ordningen i
fråga om s. k
fromma
stiftelser.
(Forts.)*

Angående
ändring i
stämpelför-
ordningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.
(Forts.)

och fattigvårdsinrättningar jemte andra fromma stiftelser. I den förordning angående stämpelafgiften, som gälde före 1894 års förordning, funnos uti Art. II, som handlar om stämpel till enskilda handlingar, äfven föreskrifter, som i skatteafseende stälde dessa stiftelser på samma sätt uppräknade i särskildt gynnad undantagsställning. Art. I i gällande stämpelförordning afser stämpel å offentlig myndighets expeditioner; och i denna artikel angifvas nu liksom förut de inrättningar, som äro fria från denna stämpel, i viss mån på annat sätt än i bevillningsförordning och afd. II i stämpelförordningen enligt dess äldre lydelse; beroende detta på, att enligt sakens natur något olika grundsatsar i afseende å sistnämnda förordnings afd. I böra tillämpas.

Således var äfven i afd. II af stämpelförordningen, ända intill 1894 års förordning utkom, den grundsats antagen, som ännu är gällande i bevillningsförordning, nemligen att dylika stiftelser böra i skatteafseende ställas något gynsammare än andra statens undersåtar, och detta naturligtvis på den grund, att dessa stiftelser liksom staten verka för ett allmänt ändamål, fastän de göra detta på frivillighetens väg. De supplerar derigenom statens verksamhet; och på många områden skulle det allmänna vara tvunget att ingripa, om stiftelserna icke toge vid. Denna frivilliga verksamhet på enskild väg, för ett allmänt ändamål, har man sålunda ansett böra uppmuntras. Nu kom emellertid den nya förordningen angående stämpelafgiften, hvarmed afsågs att införa arfsskatt. Då tog man icke hänsyn till dylika ändamål, utan följde den grundsatsen, att blodsbandets styrka vore det bestämdt afgörande för arfsskattens belopp. Men deraf att man ensidigt fäste sig vid denna grundsats, blef också följden den, att då de ifrågakvarande stiftelserna icke stå i något slags blodsbandsförhållande till den, som donerar, kommo stiftelserna att ställas i sämsta klassen. På samma gång man lät bevillningsförordningen fortfarande fasthålla vid den gamla grundsatsen, slog man uti andra afdelningen i stämpelförordningen in på ett alldeles motsatt förfarande.

Olägenheten häraf visar sig vid donationer, som göras genom *testamente*. En donation, som förr skedde till en allmännyttig stiftelse, var i allmänhet fri från stämpel, men nu ställer sig saken så, att det alltid uttages stämpel å de donerade medlen och det till och med efter det i lagen högst stadgade belopp. Det är emellertid alldeles klart, att ett dylikt förhållande måste inverka ganska mycket på den, som donerar, då han väger mellan att donera eller att icke göra det-samma. Ty han tänker nog ofta dervid på, att om han låter förmögenheten gå till bröstarvingarna, blir det blott ett mycket lindrigt afdrag för stämpelafgift, under det att deremot, om han donerar till en dylik stiftelse, en betydligt afsevärdare del af kapitalet går bort för andra ändamål, hvilka från donators synpunkt ställa sig för honom alldeles främmande.

I den nya stämpelförordningen infördes dessutom en alldeles ny

bestämmelse, som icke fans förut, nemligen att *gåfva af lös egendom* också skulle beläggas med stämpel, för det fall att afhandling derom upprättas. Om man tänker sig, huru detta ställer sig i praktiken, blir det nog så, att en enskild person, som vill gifva en gåfva, naturligtvis icke begagnar sig utaf afhandlingsformen, i hvilket fall han skulle få betala stämpel, utan han skänker nog med varm hand eller begagnar något annat sätt för att kringgå denna lagens bestämmelse. Det är också uteslutande allmännyttiga stiftelser, som drabbas af föreskriften om stämpel å gåfva af lös egendom. Om vi nemligen tänka oss, huru frågan ter sig i verkligheten, skall jag säga herrarne, att det är ingen lätt sak att skaffa penningar till allmännyttiga stiftelser. Man får gå gå och tigga personer, och det fordras mycket arbete och stort tålmod, innan man kan få en donation till stånd. När nu lagen säger, att om en person skänker en allmännyttig stiftelse en summa, skall donator betala staten stämpelskatt, annars får han böta dubbla stämpelbeloppet, hvem i alla dagar vill väl gifva en gåfva under sådana förhållanden! I många fall måste också inträffa, att blott denna omständighet afklipper en tilltänkt donations fullbordande. Ett sådant fall, som jag härvid kan nämna, inträffade för en tid sedan. Det var en person, som bestämt sig för att donera ett större belopp till en allmännyttig stiftelse. Allting var klappadt och klart samt afhandling upprättad angående gåfvan. Men då fick personen i fråga reda på, att lagen bestämde, att han skulle betala staten skatt, därför att han skänkte penningar till en allmännyttig stiftelse. Han sade då blankt nej till alltihop, och vederbörande fingo ligga på sina bara knän och tigga och be honom att ändå donera det tilltänkta beloppet, men han ville icke gifva med sig. Slutligen gjorde han det visserligen och skänkte beloppet »med varm hand» utan att upprätta afhandling om gåfvan, oakadt han naturligtvis helst önskat att i en afhandling om gåfvan föreskrifva de vilkor, som han ville ha fästa vid donationen.

Frågar man sig, hvilken meningen är med stämpel på gåfva af lös egendom, blir ju svaret, att man ursprungligen genom densamma velat hindra, att arflåtare redan under sin lifstid med varm hand skänkte bort sin egendom till sina barn eller andra arfvingar för att på detta sätt undandra sig arfsskatt. En första förutsättning härför borde väl vara den, att den ifrågavarande stämpeln satts till ett någorlunda lika högt belopp som arfsskatten. Så var också förhållandet i komiterades ursprungliga förslag, men när förslaget kom till Kongl. Maj:t, förklarades, att förenämnda farhåga icke kunde förutsättas ega någon grund i verkliga förhållandena, och bevillningsutskottet tillstyrkte sedermera, likasom Riksdagen antog den nu gällande förordningen, i hvilken icke finnes någon öfverensstämmelse mellan beloppet af å ena sidan den progressiva arfsskatten och å andra sidan stämpeln på afhandling om gåfva af lös egendom. Bestämmelserna stå emellertid kvar i stämpelförordningen såsom ett slags rudiment till

*Angående
ändring i
stämpelför-
ordningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.*

(Forts.)

*Angående
ändring i
stämpelför-
ordningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.
(Forts.)*

hinder för kringgående af bestämmelserna om den progressiva arfs-
skatten.

Nu är det emellertid klart, att äfven den ursprungliga anled-
ningen till ifrågavarande stadgande icke kan hafva någon som helst
tillämpning, då det gäller allmänna stiftelser, ty icke faller det väl
någon menniska in att i lifstiden skänka bort sin egendom till all-
männa stiftelser, derför att hans barn eller andra arfvingar skola
slippa att betala arfsskatt. Bestämmelserna om stämpel på gåfva af
lös egendom må derför gerna stå kvar i lagen såsom en, låt vara
overksam, antydning om, att en person icke bör söka kringgå bestäm-
melserna om arfsskatten genom att under sin lifstid skänka bort sin
egendom till sina anhöriga. Men må man taga bort bestämmelsernas
tillämplighet på allmänna stiftelser, för hvilka den af mig nu an-
gifna grunden för samma bestämmelser alls icke föreligger, medan de
deremot för stiftelserna äro mycket ödesdigra, derför att de, såsom
jag nyss nämnde, lägga hinder i vägen för deras verksamhet, der-
igenom att de hämma lusten att göra donationer till stiftelserna.

Bevillningsutskottet läser nu, efter hvad jag hört, grunda sitt
afstyrkande hufvudsakligen derpå, att hvad som står i stämpelför-
ordningen, det skall också stå der, och någon rubbning deraf får icke
komma i fråga. I öfverensstämmelse härmed anför utskottet till en
början, att den nu gällande strängare stämpelbeläggningen af dona-
tioner genom testamente skulle vara endast ett konsekvent genom-
förande af det progressiva beskattningssystemet i fråga om arfsskatten,
hvars grundtanke är, att ju svagare blodsbandet är mellan arflåtaren
och arfvingen, desto högre arfsskatt bör staten utkräfvä. Ja, detta
är ju i och för sig mycket konsekvent, men man har icke tänkt på,
att man vid arfsskattens bestämmande kan och bör taga hänsyn äfven
till andra grunder än blodsbandsförhållandet, och att bland dessa
grunder äfven bör räknas hänsyn till det allmännas intresse.

Sedan kommer utskottet till ett annat, mera partielt skäl, då ut-
skottet säger, »att utskottet finner så mycket mindre skäl att från
dessa bestämmelser göra ett undantag till förmån för fromma stif-
telser, som den egendom, hvilken doneras till en dylik stiftelse, mer-
endels för all framtid förblifver i denna stiftelses ego och i följd
deraf icke sedermera kommer att blifva underkastad hvarken den
beskattning, som annan, enskild tillhörig egendom i form af arfsskatt
har att bära, eller åtskilliga af de andra stämpelafgifter, som vid
transaktioner mellan lefvande träffa kapitalet.» Ja, men detta, vågar
jag säga, hvilat på en alldeles oriktig uppfattning af saken. Oak-
tadt man ej velat förneka, att det ligger i statens intresse uppmuntra
allmännyttiga stiftelsers verksamhet samt derför också fortfarande
medgifver dem frihet från bevillning, så skulle det ändock på samma
gång vara ett statsintresse passa på och krafva åt sig något litet be-
lopp af en donation, och detta just på sådant sätt och vid ett sådant
tillfälle, att stiftelsen genom ett dylikt statens åtgörande löper stor
risk att förlora hela donationen. Utskottets förenämnda åskådnings-

sätt håller äfven från en annan synpunkt alldeles icke streck. Hvad inträffar nemligen, då en donator skänker penningar till ett allmänt ändamål? Jo, helt enkelt, att han skänker hela kapitalet till detta allmännyttiga ändamål, och det allmänna får sålunda för framtiden gagna af icke blott det belopp, som motsvarar stämpelskatten, utan af hela kapitalet, som för all framtid är undandraget de enskildes förfogande. Icke blir för öfrigt staten under alla förhållanden beröfvad skatt af donerade medel. Om en person, som betalat bevilling för ett kapital af ett eller annat 100,000-tal kr., donerar detta kapital till, låtom oss säga, en högskola, för att taga ett exempel, så omsättes afkastningen af detta kapital i professorslöner, och de nya professorerna få för sina inkomster betala den bevilling, som donator förut erlagt. Icke kan man då säga, att någon skatt genom denna donation undandragits staten. Tvärt om bör man tänka på, att då ett belopp skänkes till en allmän stiftelse, blir det bevaradt för all framtid, emedan det då förvaltas på ett fullt betryggande sätt, under det att detsamma i enskild hand kan vara försvunnet redan efter en eller annan generation.

*Angående
ändring i
stämpelför-
ordningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.
(Forts.)*

Hvad nu särskildt beträffar stämpeln å gifva af lös egendom, säger utskottet, att det icke funnit något skäl att frångå stämpelförordningens föreskrifter härutinnan. Jag har dock redan förut angifvit skälet dertill, nemligen att de nuvarande bestämmelsernas grund ej träffa donationer till stiftelser, men deremot förminska utsigterna för dem att af donatorer bekomma några kapital.

Vidare säger utskottet i sista stycket af sin motivering, »att någon svårighet för ifrågavarande stiftelser att bära den stämpelafgift, som enligt nu gällande bestämmelser bör af dem utgöras, icke kan anses förefinnas.» Ja, detta är ju en smaksak. Det kan bero på, om stiftelsens tillgångar äro större eller mindre och hvilka stiftelsens nödiga utgifter äro. Men det är icke härom det är fråga, utan frågan gäller, om stiftelserna skola undvara kapitalet i dess helhet, då det nemligen är att riskera, att samma intresse som förut icke blir att påräkna hos donatorerna, och säkert är, att stiftelserna icke för sin framtida verksamhet kunna undvara donationer, af hvilka de tvärtom för denna sin verksamhet äro i oundgängligt behof.

Vidare tillägger utskottet, att dessa donationer utan några stiftelsernas åtgöranden utifrån tillkomma dem. Detta är dock ett bra brutalt påstående. Det kan ju vara lätt för dem, som vilja lägga hinder i vägen för stiftelserna eller åtminstone icke lägga två strån i kors för främjande af dylika ändamål, att uttala sådana åsigt, men de, som sett saken på närmare håll, de veta, att det ingalunda är någon lätt eller angenäm sak att gå omkring och tigga i hop medel för en allmän stiftelse. Jag skulle önska, att utskottets ordförande, herr Cavalli, och den majoritet, som jemte honom bestämt utskottets utlåtande, endast en månad ville egna sig åt denna uppgift; de skulle då helt visst se saken från en annan sida. Jag har förr varit i tillfälle på nära håll se mycket i denna väg och derunder nogsamt

*Angående
ändring i
stämpelför-
ordningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.*

fått iakttaga, hvilket uppoffrande, otacksamt arbete och hvilket tålmod, som oftast fordras för att väcka allmänhetens intresse att skänka medel till någon allmän stiftelse. Sedan säger man likväl, att dessa medel »utan deras åtgöranden utifrån» tillkomma stiftelserna. Nej, så är sannerligen icke förhållandet.

(Forts.)

Slutligen anför utskottet, att det skulle vara svårt att bestämma, hvilka stiftelser som skulle komma i åtnjutande af denna förmån, och detta har jemväl betonats af en föregående talare. Frågan gäller ju dock här endast att återgå till de bestämmelser, som gälde före år 1894 och fortfarande ega sin motsvarighet i bevillningsförordningens stadganden, ty dermed har man funnit korrektivet mot de af mig påpekade missförhållandena, och den saken är väl ej så complicerad. Dessa uppräknningar hade dittills icke visat sig medföra någon ringaste olägenhet, och de innehålla, enligt min uppfattning, just hvad som i det verkliga lifvet visat sig vara mest praktiskt och ändamålsenligt. Tror man sig kunna på ett annat sätt angifva de stiftelser, som böra gynnas, så må detta blifva en framtidssak, som bör vidtagas, om och i den mån behof deraf yppas, hvilket ännu icke visat sig vara förhållandet; och då bör ändringen konsekvent omfatta äfven bevillningsförordningen och icke bara afd. II i stämpelförordningen.

Om jag nu öfvergår till reservationerna, så är det naturligtvis med glädje jag finner, att många af utskottets ledamöter ställt sig välvilliga mot motionerna. Med min utgångspunkt och på grund af hvad jag nu anfört, kunna herrarne förstå, att jag för min del måste yrka bifall till grefve Hamiltons reservation. Jag får därför hemställa om bifall till densamma, hvilken ock med mycket stor majoritet redan antagits af Första Kammaren.

Skilnaden mellan de till innehållet angifna båda reservationerna från denna kammare, hvilka afgifvits den ena af grefve Hamilton och den andra af herr Fredholm och friherre von Knorring, är den, att grefve Hamilton har följt ordalydelsen i bevillningsförordningen, hvilken ordalydelse jemväl återfinnes i andra artikeln af den gamla stämpelförordningen, hvilket förhållande de båda andra reservanterna för mig uppgifvit sig icke hafva känt till, på samma gång de likväl förklarar, att, äfven om så varit förhållandet, detta icke skulle hafva rubbat deras åsigt i sjelfva saken. Genom den formulering, dessa reservanter gifvit åt förslaget, synes man mig emellertid endast tilltrassla saken på ett ganska betänkligt sätt, och detta utan någon afsevärd fördel. Dertill kommer, att genom deras förslag skulle uteslutas donationer till sådana ändamål som t. ex. Stockholms och Göteborgs högskolor, och då jag för min del vid min motions afgifvande särskildt tänkt bland annat på Stockholms högskola, från hvilken jag hemtat en del erfarenheter i frågan, så må det så mycket mindre förundra, att jag för min del icke kan biträda denna reservation. Äfven nämnda stiftelser tjena ju ett allmänt ändamål. De gagna vetenskapen, och äfven staten gagnar af dem, derigenom

att de fylla en del af de uppgifter, som eljest skulle åligga universiteten.

Vidare fullföljer grefve Hamilton i sin reservation en konsekvent tillämpning af den grundsatsen, att, då gåfva af lös egendom skall beläggas med stämpel, allmänna stiftelser böra, på sätt jag sökt visa, helt fritagas från denna afgift. De båda andra reservanterna endast nedsätta deremot i detta fall stämpelafgiften för stiftelserna. Detta är ju i och för sig en god sak, men sjelfva den hufvudsakliga olägenheten af stadgandet kvarstår dock, nemligen att, om någon vill gifva ett belopp till en stiftelse och i en afhandling föreskrifva villkoren härför, skall han tvingas att betala stämpelskatt vid äfventyr att eljest få böta, något som väl hvar och en bör inse vara orimligt. Det större eller mindre beloppet betyder här föga. Obenägenheten att under sådana förhållanden donera är i alla händelser nästan lika stor, och likaså skadan för stiftelserna.

På grund af hvad jag nu anfört får jag, såsom jag redan nämnt, yrka bifall till grefve Hamiltons reservation, hvilken jag finner hålla en klok och riktig medelväg emellan å ena sidan yrkandena om full stämpelfrihet för donationer till stiftelser och rent afslag å motionerna å den andra sidan.

Herr Fredholm: Herr talman! Jag skall till en början tilllåta mig att yttra några ord om det ändamål, som staten afser att vinna med arfsskatten. Detta består icke blott deri, att man velat ålägga arfvingarne att vid ett dödsfall till staten betala en viss del af den förmögenhet de ärfva, utan deri ingår äfven ett annat moment, nemligen att staten på sådant sätt i någon mån vill göra sig ersatt för den förlust i skatt, som den kan hafva lidit under den aflidnes lifstid. Det är klart, att det icke kan förutsättas som regel, att staten vid alla dödsfall gjort en sådan förlust, men i de fall, då den aflidne icke fullgjort all sin skattskyldighet till staten, har staten genom arfsskatten velat bereda sig ersättning härför vid dödsfallet. Man får icke för humanitära och barmhertighetshänsyn alldeles förbise detta förhållande, likasom man icke heller får glömma, att staten äfven har *andra* ändamål än barmhertighet att främja.

Efter att hafva sagt detta, ber jag få nämna, att jag för min del anser, det billighetshänsyn tala för att tillmötesgå en framställning sådan som den af herr Lindhagen gjorda så till vida, att han icke önskar annat än att sätta donationstagare i samma ställning som bröstarfvingar. Men att gå så långt som herr Wieselgren föreslagit och fritaga alla fromma stiftelser från hvarje afgift till staten, det är att skapa ett nytt »ypperligt frälse». Det är att bereda dem tillfälle att samla rikedomar, utan att staten någonsin kan göra anspråk på att få någon som helst del deraf i ersättning för hvad staten för dem uppoffrar. De äro redan nu fritagna från all bevilling för inkomst, och nu vill man icke heller, att de som hvarje annan medborgare skola betala någon som helst skatt för de fall,

*Angående
ändring i
stämpelför-
ordningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.*

(Forts.)

Angående
ändring i
stämpelför-
ordningen i
fråga om s. k.

fromma
stiftelser.

(Forts.)

då de kommit i åtnjutande af en stor förmögenhet genom testamente eller gåfva. Men äfven om man skulle anse det vara önskligt och klokt att taga ett steg i den af herr Wieselgren antydda riktningen, skulle det måhända krävas en närmare undersökning af saken, innan man besluter sig för ett sådant steg.

Helst skulle jag se, att saken ordnades på det sätt, att det icke vore donatorerna, som skulle betala skatten, utan att stiftelsen, som mottager donationen, finge erlägga en afgift, svarande mot den, som hvarje annan testaments- eller gåfvotagare får betala till staten. Detta skulle för stiftelsen icke medföra annan verkan, än att den måhända ginge förlustigt ett eller annat års ränta.

Herr Lindhagen vidrörde i sitt yttrande äfven en annan sak, nemligen den, till *hvilka* fromma stiftelser donationerna skola gifvas för att blifva fria från stämpel, och han sade derom, att detta är någonting, som redan finnes antydt i den nu gällande bevillningsförrordningen och har gäلت i stämpelförrordningen intill år 1894 samt är fullt tydligt och klart. Nej, det är icke tydligt och klart. Frågan om fritagande af stiftelser från årlig bevillning till staten spelar icke någon stor rol, ty hvad de hafva i inkomst, gifva de ut igen för allmännyttiga ändamål, så att den verkliga inkomst, som de kunna sägas ega, är så godt som ingen, och det kan därför göra just det samma, om man pålägger dem någon bevillning eller icke. Men då det gäller sådana fall, att de taga emot stora rikedomar, hvaraf inkomsten sedan blir skattefri, ställer sig frågan helt annorlunda.

Herr Lindhagen fäste uppmärksamheten uppå, att här är använt uttrycket »eller annan from stiftelse» — och att detta står i slutet, sedan allt annat blifvit uppräknadt. Man skulle då, ansåg herr Lindhagen, kunna tänka sig, att alla förut uppräknade stiftelser äro »fromma stiftelser», såsom statens undervisningsverk eller akademier. Men om eu sådan tolkning ur språklig synpunkt skulle låta försvara sig, så får jag bekänna, att jag — och som jag tror äfven de flesta ibland oss — icke till fromma stiftelser kunna medräkna akademier och undervisningsverk. Men naturligtvis skulle till dem räknas kyrkor. I våra dagar ha dock uppbygts kyrkor, som egas af enskilda personer. Icke kan det väl vara meningen, att, om dessa komme i åtnjutande af donationer, äfven dessa skulle fritagas från stämpel.

Vidare böra enligt motionärens förslag till fromma stiftelser hänföras vetenskapliga samfund — detta står visserligen icke i reservationerna, men i bevillningsförrordningen och i motionen. Kunna vi väl tänka oss att sätta in sådana samfund i stämpelförrordningen och der göra donationer till dem stämpelfria, utan att veta hvad med vetenskapliga samfund afses. Hvad är egentligen ett vetenskapligt samfund? Det kan ju falla någon in att bilda ett sällskap för något praktiskt ändamål och sedan i stadgarnes 1 § säga, att sällskapet skall sträfva till detta mål på ett vetenskapligt sätt. På sådant sätt skulle ju sällskapet bli ett vetenskapligt samfund, och då skulle säll-

skapet icke behöfva betala något till staten för donationer, som blifvit till detsamma gifna, utan kunde använda dem på ett för detsamma nyttigt och praktiskt sätt, utan att detta därför vore vetenskapligt. Nu är det visserligen sant, att om ett sådant tillvägagående icke vore förenadt med fördel för de enskilda medlemmarne, skulle det nog icke ske, men skulle man på föreslaget sätt kunna förvärfva sig en förmögenhet, utan att därför behöfva betala något, är det ganska sannolikt, att dylika åtgärder komma att vidtagas, och jag tror, att man bör taga dylikt i betraktande, när man skall skriva lag.

Vidare nämnde herr Lindhagen, att jag och friherre von Knorring i vår reservation användt uttrycket »statens undervisningsverk», under det att greve Hamilton användt endast uttrycket »undervisningsverk». Detta är i vår reservation gjort med afsigt, ty det är en stor skilnad mellan dessa båda uttryck. Om det är ett *statens* undervisningsverk, som en gåfva kommer till del, har jag ingenting deremot, att denna blir stämpelfri, och jag har heller ingenting emot, att en dylik lindring kommer Stockholms eller Göteborgs högskola till del. Kunde man därför skriva lagen på det sättet, att det vore tydligt, att stämpelfriheten gälde *endast* nu nämnda undervisningsverk, skulle jag för min del ingenting hafva deremot, men som bestämmelsen nu är formulerad i Grefve Hamiltons reservation, kan ju hvilket enskildt läroverk som helst göra anspråk på att, om någon skänker det en donation, denna skulle blifva fri från stämpel, och sedan står det i egarnes skön att upplösa läroverket och stoppa penningarne i sin egen ficka. Men detta kan jag icke anse som något allmännyttigt ändamål, och icke heller kan det kallas för ett fromt ändamål.

Oaktadt nu uttalade betänkligheter har jag emellertid velat gå motionärerna till mötes så mycket som möjligt, och jag har därför reserverat mig i det syfte, att donationstagarne skulle likställas med bröstarfvingar. Längre har jag icke ansett, att man gerna skulle kunna gå, och det är i detta afseende, som den af mig och friherre von Knorring afgifna reservationen i hufvudsak skiljer sig från greve Hamiltons.

Grefve Hamilton: Det kan väl ingen bestrida, att det icke finnes skäl, som tala för beskattning af s. k. fromma stiftelser. Det har skett många gånger i vårt land. Konung Gustaf Vasa ansåg detta som det förträffligaste skatteobjekt, som fans, och han dref beskattningen deraf ända till konfiskering af de fromma stiftelsernas tillgångar. Men jag föreställer mig, att man i våra tider skall kunna förete åtskilliga skäl, hvarför man bör känna sig hågad att slå in på andra vägar.

Är det rimligt, frågar herr Fredholm, att dessa stiftelser, som få så många fördelar af staten, skola undandraga sig att gifva något i ersättning åt staten. Jag tycker, att detta är ett besynnerligt resonnement. Det förefaller mig nemligen alldeles gifvet, att just

*Angående
ändring i
stämpelför-
ordningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.*
(Forts.)

Angående
ändring i
stämpelför-
ordningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.
(Forts.)

derigenom, att de äro allmännyttiga stiftelser, gifva de staten gratis riklig ersättning.

Herr Fredholm säger vidare: Huru skola vi veta, hvilka som skola hafva denna fördel? Det är ganska besynnerligt, att han kan säga något dylikt. För att få fram, att här skulle förefinnas några dunkla bestämmelser, måste han gifva sig in i en lång diatrib mot användandet i stämpelförordningen af uttrycket »vetenskapligt samfund». Men det står icke i min reservation taladt om »vetenskapligt samfund». Detta uttryck är der uteslutet. Hvad tjenar det då till att här påvisa olämpligheten af att vetenskapliga samfund skulle vara stämpelfria, då det ju alldeles icke är fråga derom.

Vidare uppmanar oss herr Fredholm att komma i håg, att arfskatten har en annan uppgift än den, som man vanligen fäster sig vid. Den bör, menar han, anordnas så, att man vid dödsfallet tager tillbaka hvad egendomsegarne under lifvet undandolt. Men jag hemställer till herrarne, om det kan vara rimligt att ordna skattelagarne så, att man tager en del af *allas* ärfta förmögenhet, *derför* att möjligen en och annan under lifstiden undandragit sig beskattning för förmögenhetens hela belopp. Det kan ju vara ett bimotiv för denna skatt, en särskild anledning i vissa fall dertill att man använder den, men på det hela taget anser jag det högst betänkligt att gå till väga på detta sätt i stället för att söka anordna beskattningen så, att ingen kan slingra sig undan.

Oaktadt den motivering, som herr Fredholm lemnade, egentligen talade *emot* den af honom och friherre von Knorring afgifna reservationen, slutade han med att yrka bifall till denna.

Det kan emellertid vara skäl att påpeka den väsentliga skilnaden mellan deras reservation och min. *Jag* har nemligen ansett, att, äfven i det fall, då det gäller gifva af lös egendom, man skulle återgå till förhållandena före år 1894; herr *Fredholm* deremot vill icke detta, utan önskar, att man i detta afseende skall likställa fromma stiftelser med bröstarfvingar.

Herr Lindhagen har redan påpekat, hvarför jag ställt mig på denna ståndpunkt — oafsedt att det syntts mig vara klokt och konsekvent att återgå till förhållandena före 1894 — och det är, att så länge vi ha en skatt i detta fall, blir den en skatt *uteslutande* på fromma stiftelser. Med afseende på enskilda personer står bestämmelsen der endast för att hindra den enskilde att i lefvande lifvet gifva bort sådant, som skulle vara underkastadt arfsskatt. Men enskilde begagna sig icke häraf just *derför*, att det måste stämpelbeläggas, utan de begagna sig då lika gerna af testamente. Den, som lemnar medel till fromma stiftelser, vill naturligtvis också föreskrifva vissa vilkor för donationen, och *derför* blir detta uteslutande en beskattning af fromma stiftelser.

Herr Jansson i Krakerud berättade en lång och underhållande historia om en donator i Stockholm, men jag ber att få fästa uppmärksamheten vid, att det i förevarande fall var fråga om en gifva

till Stockholms stads fattigvårdssamhälle. Men härom är ju icke här tal. Det är precis samma förhållande härmed som med talet om »vetenskapliga samfund». Den historien var alltså mycket treflig, men den hade icke någon tillämpning här.

Vidare yttrade också herr Jansson i Krakerud, att hvad som är så orättvist är, att somliga fromma stiftelser få gåfvor, men andra icke. Jag skulle kunna instämma med den ifrågasättande talaren, om han ville gå derhän, att de skatter, som läggas på dem, som erhållit gåfvor, må skänkas till dem, som icke fått några. Men icke är det någon reson i, att staten tager från den ena stiftelsen, därför att den andra icke får några gåfvor. Jag kan därför icke annat än yrka bifall till den af mig afgifna reservationen.

*Angående
ändring i
stämpelför-
ordningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.
(Forts.)*

Friherre von Knorring: Då jag i allt väsentligt instämmer med herr Fredholm, kunde jag afstå från att yttra mig i frågan. Jag skall emellertid be att få nämna, att det endast varit med stor tveksamhet jag gått med på den reservation, till hvilken jag anslutit mig. Det förekommer oupphörligen sedan år 1894 och skall troligen under årens lopp förekomma allt flere förslag, som ifrågasätta undantag från stämpelförordningen. För alla dessa förslag är gemensamt, att de visserligen icke säga, att de hafva till ändamål, men i alla fall komma att medföra, att kapitalet skall under en eller annan form blifva befriadt från beskattning enligt stämpelförordningen. Då jag i föregående fråga stälde mig på samma sida som den talare, hvilken närmast före mig hade ordet i nu föreliggande fråga, berodde det *derpå*, att det der egentligen icke gälde några kapital, kan man säga, ty de hundratals kronor, som dervid åsyftades, kunde mycket väl få blifva obeskattade, utan att man ansåge, att stämpelförordningens principer kränktes. Då jag emellertid gått med på herr Fredholms reservation, är det därför, att der icke föreslås att taga bort *all* beskattning på dessa kapital, som under en eller annan form doneras till en del inrättningar, utan endast ifrågasättes, att donationerna skulle med afseende på stämpelbeläggning förflyttas till en lägre klass. Man vill gerna vara tillmötesgående och billig, då förslag komma, som onekligen hafva skäl för sig, men man vill icke därför uppgifva en princip.

En viss olikhet råder mellan denna reservation och herr grefve Hamiltons i afseende på första punkten. *Han* säger: undervisningsverk, *vi* säga: *statens* undervisningsverk. Herr Fredholm yttrade sig angående den utsträckning i afseende på föremålen för donationer, som är gjord i motionen. Herr grefve Hamilton opponerade sig deremot, men upptog icke till besvarande den ganska betydelsefulla invändning, herr Fredholm framställde med afseende å undervisningsverken. Vi hafva sagt med flit: *statens* undervisningsverk, för att förekomma, att man skulle kunna till hvilka obetydliga undervisningsverk som helst göra en donation, hvilken donation sedan kunde, då

Angående
ändring i
stämpelför-
ordningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.
(Forts.)

sådana läroverk mycket ofta icke stå under offentlig kontroll, utan vidare försvinna. Om föregående talare hade, då han uteslöt ordet: »statens», tillagt ordet: »högskola», hade saken blifvit klarare i denna punkt, ty vi veta, att dessa donationer, som man hoppas på eller som äro i görningen, just hafva ett visst sammanhang med Stockholms högskola.

Då herr Fredholm och jag i vår reservation hafva ansett, att äfven i afseende å gifva af lös egendom donationer icke skulle blifva fullkomligt skattefria, är det helt enkelt för konsekvensens skull. Vi hafva velat, att gifva af lös egendom skall likställas med gifvor och testamenten af annan egendom, det vill säga, att de bestämmelser, som finnas i afseende å skyldighet att erlägga stämpelskatt för gifva af lös egendom, när fråga är om bröstarfvingar, skall gälla äfven med afseende å gifva af lös egendom till fromma stiftelser. Gör man icke så, blir det i sjelfva verket ett undantag från undantaget man stipulerar. Ty det kan ej gerna förnekas, att om man antager första delen af båda reservationerna, beslutar man derigenom ett undantag från stämpelförordningen. Vill man så bestämma skattefrihet i afseende å gifva af lös egendom, blir det ett undantag från undantaget. För öfrigt, då icke fråga är om större stämpelskatt än 60 öre för 100 kronors värde, så att, om donationen af lös egendom utgör 100,000 kronor, hela afgiften skall uppgå till 600 kronor; så bör detta icke medföra någon svårighet. Kan icke en stiftelse sjelf betala detta eller vill icke en donator göra det, torde nog donationen i alla fall icke blifva af.

För öfrigt vill jag fästa uppmärksamheten uppå, att, då fråga är om testamente eller donation till fromma stiftelser af fast egendom, i alla fall en afgift till staten blir kvar, nemligen lagfartskostnaden. Ätminstone har jag icke kunnat förstå, att det *nu* vore meningen att taga bort denna afgift. Detta blir sannolikt det *nästa* steget. Man blir nog benägen att föreslå bestämmelse derom, att milda stiftelser, högskolor o. s. v. icke skola betala lagfartskostnaden, 60 öre per 100 kronor fastighetsvärde; ty skyldigheten att erlägga denna afgift kan ju till äfventyrs också anses utgöra ett hinder för erhållande af donationer. Samma skäl, som man anför för att göra gifva af lös egendom alldeles skattefria, kunde således komma att anföras för att gifva eller testamente af fast egendom skulle befrias från lagfartskostnad.

På grund af det anförda yrkar jag, herr talman, bifall till den af herr Fredholm och mig afgifna reservation.

Herr Fredholm: Jag begärde ordet med anledning deraf, att herr grefve Hamilton förmenade, att jag måste tillgripa ett sådant uttryck som *vetenskapligt samfund* för att ådagalägga, att den uppräknig af stiftelser, som här förekommer, vore mindre tillfredsställande; jag ber då att få erinra derom, att dessa samfund visserligen icke nämnts i någondera reservationen. De förekomma dock

i herr Lindhagens motion. Och att de blifvit ur reservationerna uteslutna utan att något skäl därför angifves, beror på en omständighet, som herr grefven känner lika väl som jag, nemligen den, att det första förslaget till betänkande, som på afdelningen uppsattes, just är det, som återfinnes i hans reservation. Men det stycke i nämnda förslag, hvori man motiverade, hvarför man vidtagit en ändring vid uppräknandet af de fromma stiftelser, som afsåges, har tappats bort, då afdelningens förslag togs till reservation. Det är hela den enkla hemligheten. Jag talade således om en sak, som i en af motionerna omnämnes och som utskottet haft till behandling, ehuru den sedan glömts bort i reservationerna.

*Angående
ändring i
stämpelför-
ordningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.
(Forts.)*

Grefve Hamilton: Icke kan jag vara tvungen att, därför att herr Fredholm tappat bort ett par uttryck, äfven taga upp det i min reservation. Jag ber att få fästa uppmärksamheten uppå, att hvad som sagts i min reservation är lika med hvad herr Wieselgren hemställt. Denna omständighet borde vara herr Fredholm väl bekant.

Jag begärde emellertid egentligen ordet med anledning af friherre von Knorrings påpekande af, att lagfartsstämpeln fortfarande skulle utgå. Men då är ju dermed aflägsnad den invändning, som herrarne ständigt komma med, att dessa fromma stiftelser skulle blifva alldeles skattefria — något, som jag för min del tycker vara helt naturligt.

Nu säger visserligen friherre von Knorring: Nästa steg skulle blifva att taga bort äfven denna afgift. Ja, så säger alltid friherre von Knorring. Så fort man föreslår något, svarar han: »Men då måste den och den konsekvensen dragas.» Jag har dock aldrig sett honom draga dessa konsekvenser. Ty han hör till de sjelfständiga karakterer, som ingalunda säga b, därför att de sagt a.

Vidare förklarade friherre von Knorring, att egentliga anledningen, hvarför han och herr Fredholm föreslagit stämpelfrihet för donationer till statens undervisningsverk, men icke till andra, vore, att de ville förekomma donationer till hvilka obetydliga läroverk som helst, der icke offentlig kontroll öfver medlen förekommer. Hvad den saken beträffar, vet jag icke, att det är så särdeles väl bestäldt med den offentliga kontrollen öfver några undervisningsverk. Men om det finnes små obetydliga läroverk — staten har också sådana — måtte väl dessa behöfva donationer så mycket mer. Icke bör man, därför att det är små obetydliga läroverk, vidtaga lagstiftning för att hindra dem att komma i åtnjutande af donationer.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Jansson i Krakerud: Blott några få ord.

En talare på stockholmsbänken sade, att jag berättat en historia. Nej, jag läste upp ett urklipp ur en stockholmstidning. Således är väl denna historia fullkomligt sann. Ty att det skulle vara misstag i uppgifterna härom lär icke vara rimligt att antaga, helst när det gäller Stockholms stad.

*Angående
ändring i
stämpelför-
ordningen i
fråga om s. k.
fromma
stiftelser.
(Forts.)*

Hvad frågan gäller, synes af båda reservationerna, och der läser man: Undervisningsverk, pensions-, fattigvårds- eller allmän sjukvårdsinrättning eller annan from stiftelse. Hvad som menas med »annan from stiftelse», vet icke jag, och det torde nog vara svårt för den ärade talaren också att förklara det. Visserligen kan jag räkna upp åtskilliga fromma stiftelser. Men det kan vara många, med afseende på hvilka det kan vara tvifvel underkastadt, om de äro fromma eller icke.

Jag skall således, herr talman, be att fortfarande få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed förklarades öfverläggningen afslutad. Derunder hade yrkats 1:o bifall till utskottets hemställan, 2:o afslag å nämnda hemställan och bifall i stället till den af grefve Hamilton afgifna reservationen samt 3:o afslag å utskottets hemställan och bifall i stället till den af herr Fredholm och friherre von Knorring afgifna reservationen. Herr talmannen, som nu gaf propositioner å dessa yrkanden, fann det under 2:o framställda yrkande vara med öfvervägande ja besvaradt. Som votering likväl begärdes, blef nu, sedan till kontraposition antagits bifall till utskottets hemställan, uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som med afslag å hvad bevillningsutskottet hemställt i förevarande utlåtande n:o 11 bifaller den af grefve Hamilton afgifna, utskottets betänkande vidfogade reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets nämnda hemställan.

Omröstningen utvisade 68 ja, men 117 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 9.

*Angående
ändrade
bestämmelser
i fråga om
arfskatts ut-
tagande från
fideikom-
mitterad
egendom.*

På föredragningslistan stod vidare upptaget bevillningsutskottets betänkande n:o 12, i anledning af väckt motion om ändrade bestämmelser i fråga om arfskatts uttagande från fideikommitterad egendom.

I en inom Första Kammaren väckt motion, n:o 11, hade friherre Carl Klingspor föreslagit, att Riksdagen måtte besluta att anhålla, det Kongl. Maj:t ville taga under nådig ompröfning, i hvad mån förordningen af den 9 augusti 1894 må kunna ändras så, att sättet

för arfsskattens uttagande från fideikommitterad egendom blefve för en tillträdande fideikommissarie mindre betungande och mera rättvist än som nu är fallet, samt derom för Riksdagen framlägga förslag.

Utskottet hemställde,

att herr friherre *Klingspor*s förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Reservationer hade vid betänkandet afgifvits

af herrar af *Burén* och friherre *Klingspor*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Konungen anhålla, att Kongl. Maj:t ville taga under ompröfning, huruvida den arfsskatt, som i form af stämpelafgift nu uttages från fideikommitterad egendom, kunde, på af fideikommissarie derom framställd begäran, få på för staten betryggande vilkor under annan form utgöras såsom en under flera år utgående afgift, i ändamål att för en tillträdande fideikommissarie underlätta arfsskattens utbetalande, samt, för den händelse Kongl. Maj:t funne sådant vara möjligt och lämpligt, i sådant syfte till Riksdagen framlägga förslag; samt

af herr *E. F. W. Meyer*.

I fråga härom anförde

Herr Meyer: Herr talman! Syftet med det af motionären framställda förslaget är att åstadkomma en sådan förändring i fråga om den fideikommissen nu åliggande arfsskatten, att denna skatt hädanefter skulle fördelas på ett visst antal år — motionären föreslår högst fem — och vidare att, för den händelse fideikommissets innehafvare skulle dö, innan de fastställda åren gått till ända, staten skulle afstå från sin rätt till ännu ogulden, men ej till betalning förfallen del af arfsskatten. Detta motionärens förslag står, inom parentes sagdt, i ungefärlig öfverensstämmelse med danska lagens bestämmelser rörande stämpelskatt vid fideikommissförvärf.

Hvad beträffar den första delen af motionärens förslag, eller arfsskattens för fideikommiss fördelning på flere år, så måste, om den tages såsom ett afslutadt helt för sig, medgifvas, att det väl egentligen icke finnes några andra skäl än billighetsskäl, som tala till förmån för en bestämmelse i detta hänseende. Men dessa skäl torde få anses väga ganska tungt, om man besinnar, att en fideikommissarie är vid tillträdet af sitt fideikommiss vida sämre ställd än en annan arftagare, ifall han saknar egna tillgångar; han kan ju icke inteckna sitt fideikommiss, han har heller ingenting, som han kan pantsätta för att skaffa sig de för fideikommissets öfvertagande erforderliga penningmedlen, och dessa omständigheter torde då kunna få räknas såsom något, som är till hans favör.

Hvad återigen angår den andra delen af motionärens förslag, eller att staten skulle, ifall en fideikommissinnehafvare aflider, afstå från ogulden, ej till betalning förfallen del af arfsskatten, så har

Angående
ändrade be-
stämmelser
i fråga om
arfsskatts ut-
tagande från
fideikom-
mitterad
egendom.
(Forts.)

Angående
ändrade be-
stämmelser
i fråga om
arfskatts ut-
tagande från
fideikom-
mitterad
egendom.

(Forts.)

utskottet afstyrkt detta af principiella skäl, i det att utskottet påstår, att sådant skulle strida mot den princip, på hvilken hela stämpelförordningen är grundad. För min del anser jag emellertid, att just den princip, på hvilken stämpelförordningen är grundad, talar för bifall till detta motionärens förslag. Denna princip skulle nemligen kunna uttryckas så, att, då en större förmögenhet öfvergår genom arf till en annan innehafvare, staten skall uppträda såsom ett slags medarfvinge och i denna egenskap taga sin del af den arffallna förmögenheten. Men denna princip fastslår icke allenast detta, utan äfven det, att staten skall utaf den arffallna egendomen taga en mindre del, och stämpelförordningen bestämmer, att denna andel i intet fall får öfverstiga 6 procent af hela förmögenheten. Men om man nu ser efter, huru denna princip blifvit tillämpad i fråga om fideikommiss, så finner man den allmänna åsigten vara den — utskottet framhåller detta sjelft i sitt utlåtande — att den rätt, som en fideikommissinnehafvare eger, visserligen är ett slags nyttjanderätt, men en betydligt utsträckt sådan, och att i följd häraf fideikommissrätten mera *närmar* sig eganderätten. På denna svaga grund har man också i stämpelförordningen upptagit fideikommissrätt såsom likstäld med eganderätt. Derigenom har man också kommit derhän, att en fideikommisshafvare får betala arfsskatt efter fideikommissets taxeringsvärde. Och detta betraktelsesätt förklarar utskottet vara principiellt riktigt. Men om man nu vill se efter, huru det i föreliggande fall förhåller sig med utöfvandet af denna stämpelbeläggningsprincip, så behöfver man endast gå till det af utskottet sjelft anförda exemplet för att finna, att beskattningen i detta fall icke öfverensstämmer med den gällande principen. Utskottet förklarar nemligen, att om det också skulle inträffa, att fideikommissarien aflider omedelbart eller strax efter det han tillträdit fideikommisset och således 6 procent af fideikommissets taxeringsvärde måste betalas i arfsskatt, så få i alla fall hans arfvingar uti två års tid sitta kvar å fideikommisset och taga afkastningen af detsamma. Utskottet förmenar, att derigenom skulle således ingen skada ske, enär två års afkastning skulle ersätta det belopp, som fideikommissarien fått utbetala såsom arfsskatt. Ja, detta kan ju vara alldeles riktigt, om man får antaga, att ett fideikommiss i allmänhet afkastar åtminstone 3 procent om året. Då stämmer beräkningen, och på de två år, som förflutit, sedan fideikommissarien afled, hafva arfvingarna genom egendomens afkastning fått in så mycket, som blifvit till staten betaladt i form af arfsskatt. Men häraf framgår — och detta är just kärnpunkten i motionärens förslag — att i ett sådant fall har staten i sin egenskap af medarfvinge tagit *hela* arfvet, den har tagit alltihop och arfvingarna få ingenting. Ja, de få mindre än intet, om man besinnar, att fideikommissarien kanske måst sätta sig i skuld för att betala lagfartskostnaderna. Arfvingarna få således gå ifrån saken med ren förlust, och detta derför att principen säger, att staten skall i sin egenskap af medarfvinge hafva del i arfvet.

Jag vågar påstå, att, om denna sak icke vore så ytterst ointressant, och om det icke gälde något så ytterst impopulärt som fideikommiss, denna kammare icke skulle tveka att skipa den rättvisa, som motionären begär. Men det förhåller sig nog så, att man gör sig skyldig till en förväxling i fråga om hvilka som äro arftagarna. Man låter känslan regera tanken och förstår ej, att här är icke fråga om dessa privilegierade varelser, som kallas fideikommissarier, eller deras rätt, som sitta på sina stora gods och njuta deras afkastning, utan att det i stället gäller deras efterträdare, arftagarna, hvilka om en tid få gå ifrån all denna härlighet, fattigare än förut, och det därför att staten såsom »medarfvinge» tagit alltihop.

Nu säger utskottet, att en sådan olycka sällan inträffar, och det är ju riktigt och sant. Men det är ju icke meningen med motionärens förslag att skapa en lag för annat än *just dessa undantagsfall*. Det är icke fråga om att snedvrیدا lagen för de generella fallen, utan endast att skapa en undantagslag för att åstadkomma rättvisa öfver hela linien. Jag vågar påstå, att det är en obestridlig skyldighet för en lagstiftande församling att, när hon finner en lag verka orättvist, när hon ser denna lag strida mot de principer, hvilka samma lagstiftande församling förklarar vara rätta och rigtiga, åstadkomma den rättelse, som är af nöden.

På grund af hvad jag nu anfört, kan jag, herr talman, icke underlåta att yrka bifall till den af herr af Burén och friherre Kling-spor vid utskottets betänkande fogade reservation.

Friherre von Knorring: Herr talman! Jag hade hoppats, att, då denna fråga behandlades, den skulle komma att afgöras utan någon diskussion. Nu har emellertid en talare här yttrat sig till förmån för motionärens reservation, och det blir då nödvändigt att försvara utskottets förslag.

Man har, till förmån för motionen, velat utgå från den synpunkten, att det vore synnerligen svårt för fideikommissarierna att betala den skatt till staten, som de äro skyldiga i likhet med andra, som genom arf eller testamente förvärfvat fast egendom, att erlägga i form af stämpelskatt, då fideikommisset skall tillträdas. Men jag försäkrar eder, mine herrar — utan att behöfva göra det — att det är många andra än fideikommissarier, som hafva ofantligt svårt att betala sina skatter, och beträffande hvilka det kunde komma i fråga, att staten skulle bereda dem lindring rörande sättet för skatternas betalning. Det är nemligen icke alldeles så fritt, att icke en person — hvilken som helst — som genom arf öfvertager en fastighet, kan, om han icke eger något annat än just denna fastighet, få det ganska svårt, när han skall betala den ifrågavarande stämpelskatten, som brukar kallas arfsskatt. Den måste nemligen betalas senast vid lagfartens beviljande. Innan han fått lagfarten beviljad, kan han icke få inteckna egendomen. Han har ju visserligen den förmånen att *efteråt* kunna inteckna fastigheten, hvilket en fideikommissarie ju

Angående
ändrade be-
stämmeiser
i fråga om
arfsskatts ut-
tagande från
fideikom-
mitterad
egendom.
(Forts.)

*Angående
ändrade be-
stämmler
i fråga om
arfsskatts ut-
tagande från
fideikom-
mitterad
egendom.*

(Forts.)

icke kan göra utan särskild tillåtelse; men fideikommissarien kan taga en lifförsäkring och med den som säkerhet skaffa sig de erforderliga penningmedlen. Detta är ju ett sätt, som passar ypperligt för en sådan stor godsegare, just emedan endast ett af hans barn kommer att erhålla fideikommisset och han således medelst en större lifförsäkring kan efterlemna någon förmögenhet äfven åt de andra barnen.

Som vi veta, äro fideikommiss icke smågårdar. De äro till mycket stor del egendomar, som hafva ett värde af bortåt en half, ja, till och med en hel million kronor och derutöfver. Man borde kunna antaga, att en person, som innehar ett stort fideikommiss, som sedermera skall öfvertagas af någon, hvilken jemväl i öfrigt är hans arfvinge, bör under den tid, han besitter fideikommisset, hafva hunnit samla i hop så pass mycket penningar, att den blifvande arfvingen och efterträdaren kan erlægga stämpelskatten utan att behöfva någon särskild lindring.

Det finnes ett annat slag af jordbrukare, som kallas arrendatorer. Om en sådan efter en anhörig, som innehaft t. ex. ett krono-
arrende, får öfvertaga detta och derjemte ärfva de för fastighetens brukande afsedda inventarierna, så kan han få mycket svårt att erlægga arfsskatten för dessa. Han kan icke sälja inventarierna, ty utan dem kan han icke sköta egendomen; ej heller får han inteckna dem. Men han är i alla fall skyldig att erlægga arfsskatt för dessa inventarier precis efter samma beräkningsgrund, hvarefter man erlägger arfsskatt för fideikommiss. Jag tror, att man skulle kunna hitta på flera fall, der det kunde vara lika stora skäl att af staten fordra lindring i detta hänseende som vid fideikommiss.

Förhållandet är för öfrigt det, att orsaken till motionen är ett par särskilda fall, som inträffat, och af hvilka det ena torde hafva varit den närmaste anledningen. Det gälde ett fideikommiss på öfver 2 millioner i provinsen Skåne, hvilket öfvertogs af en aflägsen släktning till den förre fideikommissarien. Den nye innehafvaren var öfver 70 år gammal och fullkomligt ruinerad, då han öfvertog fideikommisset. Att han hade svårt att i arfsskatt betala 6 procent af taxeringsvärdet är ju helt naturligt, och det uppsiod åtskilligt trassel. Han är för öfrigt nu död, och fideikommisset har öfvergått till en annan.

Det är emellertid ingalunda det regelbundna, att det betalas 6 procent af taxeringsvärdet vid ett fideikommiss' öfvergång till ny innehafvare. Jag har naturligtvis ingen statistik att tillgå, men jag är öfvertygad om, att de flesta fideikommiss ärfvas af en son af den afidne innehafvaren. Det ligger ju i sakens natur, att, ehuru det finnes och måste finnas undantag, detta är det vanliga. Den afgift, som i sådana fall skall erläggas i arfsskatt till kronan, är icke synnerligen stor. Den uppgår nemligen icke till mer än $1\frac{1}{2}$ procent af fideikommissets taxeringsvärde. Om vi tänka oss ett fideikommiss, som är värdt 1 million — det finnes flera, som äro värda så

mycket och mera dertill — så skulle arfsskatten för bröstarfvinge ej uppgå till mer än 15,000 kronor.

Då det stundom kan vara förenadt med svårighet för fideikommissarierna att på en gång betala denna skatt, föreslå reservanterna, att den skall fördelas på flera år. Men derjemte föreslås, att, om fideikommissarierna dör före de bestämda årens utgång, den del af skatten, som icke är inbetald, skall efterskänkas. En sådan bestämmelse kan jag omöjligt vara med om.

För öfrigt anser jag, att när det är fråga om att skriva till Kongl. Maj:t i ifrågavarande syfte, bör man något så när göra sig reda för, om det är möjligt för staten att skaffa sig någon säkerhet för utfående af denna stämpelskatt eller det som skulle motsvara den, i händelse kronan skulle medgifva anstånd på ett antal år med dess erläggande. Jag tror för min del, att staten *icke* skulle kunna skaffa sig någon tillräcklig säkerhet i detta afseende af den anledning, att fideikommissbrefven, som äro mycket egendomliga handlingar, åtminstone i vissa afseenden stå öfver statens lagstiftningsmagt. Om staten t. ex. bestämde, att fideikommisset skulle utgöra säkerhet för skatten och således, i händelse skatten ej betalades, få utmätas och försäljas, är det alltför möjligt, att en eventuel fideikommissarie skulle kunna, med stöd af fideikommissbrefvets förbud att något af egendomen försäljes, förhindra försäljningen. Väl är det sant, att fideikommiss kunna få intecknas. Kongl. Maj:t började medgifva sådant i början af detta århundrade, och det är klart, att när fideikommissen kunna intecknas, så kunna de äfven försäljas, i händelse det tecknade kapitalet eller räntan icke inbetalas, ty annars skulle ju inveckningen vara fullkomligt meningslös. Men sådana inveckningar äro icke så lätta att få till stånd, ty det fordras dertill samtycke af såväl Kongl. Maj:t som ock af de eventuella fideikommissarierna, och det är ju alltid osäkert, att dessa lemna sitt samtycke. Jag vet särskildt ett fall, då en person, som möjligen framdeles kunde blifva fideikommissarie, icke ville gifva sitt samtycke till inveckning i fideikommisset, hvarför denna ej heller kunde erhållas. På grund häraf är jag öfvertygad om, att det icke är gifvet, att en bestämmelse af staten, att fideikommisset skulle utgöra säkerhet för arfsskatten, skulle innebära full trygghet för staten.

Herr talman, jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman! Med anledning af den grundliga utredning, som den föregående talaren lemnat i den föreliggande frågan, anser jag det obehöfligt att längre upptaga kammarens tid.

Jag ber endast att få citera ett par ord ur bevillningsutskottets betänkande n:o 10 med några små ändringar: Då denna skattelinndring skulle hufvudsakligen tillgodokomma mera bemedlade personer, så kan jag för min del icke vara med derom.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

*Angående
ändrade be-
stämmelser
i fråga om
arfsskatts ut-
tagande från
fideikom-
mitterad
egendom.
(Forts.)*

*Angående
ändrade
bestämmelser
i fråga om
arfskatts ut-
tagande från
fideikom-
mitterad
egendom.
(Forts.)*

Herr Holmgren i Varnhem: Jag har icke begärt ordet i syfte att framkomma med något annat yrkande än om bifall till utskottets afstyrkande af motionen.

Hvad som egentligen föranledde mig att begära ordet var en passus i sjelfva motionen, innehållande en motivering, som enligt min uppfattning utgör resultatet af en alldeles obegriplig tankegång hos motionens författare. Han säger nemligen i slutet af första sidan: »Om fideikommissarie åter betalar stämpelafgiften och dör kort efter tillträdet af egendomen, kan han komma att göra betydlig ekonomisk förlust». Mig förefaller det alldeles klart, att hvilken dödlig som helst, äfven om han icke är fideikommissarie, riskerar att dö, och att han i detta fall kommer i en annan tillvarelsform, der man svärligen kan tala om ekonomisk förlust. Man kan enligt min uppfattning ej precisera något om en fideikommissarie i föreliggande fall, lika litet som man kan det om någon annan. Den ärade motionären må ha hvilken uppfattning som helst om döden — jag känner icke hans åskådning i detta afseende — så kan han dock svärligen säga, att en fideikommissarie, om han lagt ut stämpelafgift för sitt fideikommiss, kan komma att göra ekonomiska förluster efter döden. Den store tänkaren Plato framhåller, att perserkonungen, som var den störste fideikommissarie, som någonsin funnits i världen, skulle prisa sig högst lycklig, om han finge dö. Det må nu vara huru som helst med dessa förluster, som en fideikommissarie kan göra, alldeles visst är, att man icke kan tala om några ekonomiska förluster för honom efter döden. Men då nu den ärade motionären i alla fall gjort detta, så vill jag blott fästa uppmärksamheten uppå, att man också kan göra en vinst genom att få dö tidigt, och den vinsten ligger iocke minst deri, att man då slipper skrifva motioner om lindringar i stämpelafgiften för fideikommissarier.

Herr Meyer: Af den förda diskussionen och icke minst af det sista anförandet märkes nog, att här är fråga om fideikommissarier. Hade det varit fråga om t. ex. bagaregesäller och lika klart och tydligt påvisats, att de blifva behandlade på ett skandalöst sätt, som här skett i fråga om fideikommissarierna, så hade frågan icke blifvit föremål för skämt, utan då hade nog mer än en kastat sig platt på magen. Ty det är ju så, att för smått folk med små namn skall man krypa, men smått folk med stora namn anser man sig kunna behandla hur som helst.

Det har icke af någon af de föregående ärade talarne bestridts hvad jag påstått, nemligen att de, om hvilka här är fråga, de, som skulle få förmånen af den föreslagna lagförändringen, äro sådana, som få gå ifrån fideikommisset utau ringaste vinst, ja, kanske fattigare, än när de tillträdde det, därför att medarfvingen, staten, tagit hela arfvet.

Kan detta kallas rättvisa? Kan detta sägas vara i öfverensstämmelse med den princip, på hvilken hela stämpelförordningen är

grundad. Och om det *icke* är rättvist, har icke då denna kammare, har då icke den lagstiftande församlingen skyldighet att rätta lagen, så att den blir rättvis?

Friherre von Knorring anförde såsom skäl, hvarför man icke skulle inlåta sig på denna sak, att det äfven finnes andra menniskor, som hafva svårt att skaffa penningar för att betala sina afgifter. Och än vidare förklarade han, att han icke bestred, att sådana fall, som jag påpekat, kunde förekomma, men att det i regeln icke gick till på det sättet, utan annorlunda. Det har jag icke bestridt. Men den undantagslagstiftning, som jag vill hafva, afser just att träda i kraft *endast* i *undantagsfallen* för att hindra, att staten plundrar folk; ingenting annat.

Nu har det vidare blifvit sagdt, att denna lagförändring skulle komma de mera bemedlade till favör. Det kan ju hända, att, när en fideikommissarie dör, han efterlemnar en stor och betydande förmögenhet, så att hans efterkommande i alla fall befinna sig i en synnerligen gynsam ekonomisk ställning.

Men den omständighet, att han har en enskild förmögenhet vid sidan af fideikommisset, hvad har den att göra med uttagandet af arfsskatten? Arfsskatten skall ju utgöra en skatt *på den ärftda förmögenheten* och *icke* på den, som han har förut. Anser man, att den ärftda förmögenheten skall beskattas högre, än nu är fallet, så må en sådan beskattning i en annan ordning bestämmas, men man bör icke påstå, att, därför att en person har en stor förmögenhet förut, staten skall, när ett arf tillfaller honom, beröfva honom hela detta med hjälp af stämpelförordningen. Om t. ex. en hemmansegare, som eger en egendom på landet, värd 100,000 kronor — och i Blekinge åtminstone skulle en sådan hemmansegare anses för en förmögen man — ärfver ytterligare 100,000 kronor, undrar jag, hvad herrarne skulle säga, om lagen vore sådan, att staten kunde taga dessa 100,000 kronor, därför att han förut befinnet sig i en gynsam ekonomisk ställning.

Herr talman! Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Persson i Rinkaby: Denna motion har naturligtvis en räckvidd, som tillåter, snart sagdt, hvilka utflygter som helst — och sådana hafva också föregående talare gjort. Men om man betraktar hvad saken gäller, så är det endast att sätta fideikommissarierna i en annan och fördelaktigare ställning än andra, som ega hemman eller egendomar. Herr Meyer ville göra en jämförelse med en hemmansegare från Blekinge, som egde ett hemman och ytterligare 100,000 kronor, och han frågade, om staten skulle taga hela arfvet efter honom. Detta hör icke hit; här är endast fråga om arfsskatten för *egendomen*. Om en hemmansegare ärfver ett hemman, så får han betala skatt. Från denna lag vill man nu göra ett undantag för fideikommissarierna. I motionen och reservationen föreligger endast det förslaget, att fideikommissarierna skulle få fem år att amortera dema skatt utan ränta, och att, om de dö under den tiden, ingen

Angående
ändrade
bestämmelser
i fråga om
arfsskatts ut-
tagande från
fideikom-
mitterad
egendom.
(Forts.)

*Angående
ändrade
bestämmelser
i fråga om
arfskatts ut-
tagande från
fideikom-
mitterad
egendom.*

(Forts.)

skulle hafva något vidare att fordra. Hvilken menniska i världen får sådana förmåner? Icke någon hemmansegare. Om han köper eller ärfver ett hemman, får han betala stämpelskatt, innan han får lagfart.

Att undantaga fideikommissegendomar kan jag sålunda icke tillmäta någon förständig betydelse, helst fideikommissarierna ega rättighet att på hvilket sätt som helst disponera egendomen. Det förekommer visserligen i något enstaka fall, att skogarna på stora fideikommiss äro sköflade. Men i nästan alla hittills kända fall tror jag, att skogarna räcka för många, många generationer, utan att de behöfva komma i den ringaste förlägenhet. Och detta är ju ett kapital att taga i anspråk, när det behöfs.

Jag anser därför, att det vore inkonseqvent, i fall dessa fideikommissarier beviljades förmåner framför andra menniskor, som icke hafva fideikommiss.

Då jag varit med om det beslut, hvartill utskottet kommit, skall jag be att få yrka bifall till detsamma.

Friherre von Knorring: Den näst föregående talaren yttrade, att ingen hade vederlagt honom i hans påstående, att det funnes undantagsfall, då en fideikommissarie genom nuvarande bestämmelser kunde genom öfvertagande af ett fideikommiss blifva ruinerad och få gå från detsamma blott och bar. Jag får dock erinra om, att motionen och reservationen gå ut på att medgifva samma fördel för *alla* fideikommissarier, men ingalunda bör man kunna anse den skatt, som för bröstarfvinge nu utgår med 1½ procent och således för en fideikommissegendom värd 1 million kronor utgör 15,000 kr., såsom en ruinerande afgift, så att den bör fördelas på flera år och, i händelse fideikommissarie aflider, en del deraf efterskänkas af staten. För öfrigt, sådana undantagsfall, att fideikommissarie på grund af stämpelskatten måst frånträda innehafvande fideikommiss ruinerad, känner jag ej till. Visserligen är det sant, att det inträffat ett fall i Skåne, der fideikommissarien ej kunnat erlægga stämpelskatten, men han var redan ruinerad, då han öfvertog fideikommisset. Den arfskatt, som han hade att erlægga, belöpte sig till circa 140,000 kronor. Han och hans sterbhus innehade emellertid fideikommisset under 4 år, och detta var taxerad till mellan 2 och 3 millioner kronor.

Herrarne torde medgifva, att det vid sådant förhållande icke var så ruinerande för honom eller hans sterbhus att erlægga den bestämda stämpelafgiften, utan saken var helt enkelt den, att han var ruinerad förut och egde en mängd borgenärer.

Den talare, hvilken jag nu närmast replikerar, synes vidare utgå från den synpunkten, att den, som har rättighet att öfvertaga ett fideikommiss, äfven är skyldig att göra det. Detta kan han dock icke vara. Fideikommissstiftelse är en testamentarisk disposition, som grundar sig på en gammal testamentsstadga af år 1686. Ingen menniska kan genom ett testamente tvingas att mottaga hvad som

är föremål för testamentet, utan vill man afsäga sig det, så kan man göra det, hvilket äfven måste gälla i fråga om fideikommiss. I allmänhet afsäger sig icke heller någon ett fideikommiss. Visserligen har det uppgifvits ett sådant undantagsfall, men då gälde det en person, som gick på grafvens brant och var mycket rik. För öfrigt torde knappast något exempel kunna framdragas, då en person undandragit sig att mottaga ett fideikommiss för stämpelskattens skull, utan fideikommissarierna betala de skatter, som de äro skyldiga att erlägga. Nu föreslås, att man skall bereda dem någon »lindring» i detta hänseende, men jag vill fråga: hvarför skall man särskildt gifva lindring för att bereda ett lättare sätt att öfvertaga stora förmögenheter?

*Angående
ändrade
bestämmelser
i fråga om
arfskatts ut-
tagande från
fideikom-
mitterad
egendom.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gaf herr talmannen proposition på de gjorda yrkandena, dervid kammaren biföll hvad utskottet hemställt.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,9 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.